

**SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ
ZNOJMO s.r.o.**

Bakalářský studijní program: Ekonomika a management
Studijní obor: Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb

**NUTNOST RESTRUKTURALIZACE ČESKÉHO
STŘEDNÍHO ŠKOLSTVÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: Lenka PAVKOVÁ

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Milan Venclík

Znojmo, 2012

Prohlášení:

Prohlašuji, že bakalářská práce na téma Nutnost restrukturalizace českého středního školství jsem vypracovala samostatně pod vedením Ing. Milana Venclíka a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označila a uvedla v seznamu použitých zdrojů.

Ve Znojmě, dne 25. dubna

.....

Jméno PŘÍJMENÍ

Poděkování:

Děkuji panu Ing. Milanu Venclíkovi za pomoc při vypracování mé bakalářské práce i za poskytnutí cenných a věcných připomínek.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Lenka PAVKOVÁ
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb
Název	Nutnost restrukturalizace českého středního školství
Název (v angličtině)	The necessity of restructuralization in Czech secondary education

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Je nutná restrukturalizace českého středního školství?

Postup práce:

1. Základní struktura školství, legislativa
2. Vymezení a úkol středního školství
3. Možnosti financování ve školství, základní finanční zdroje, rozpočet, alternativní finanční zdroje školství
4. Potřeby fungující společnosti, demografický vývoj žáků, kolik je potřeba míst ve školách
5. Analýza dat, návrh řešení

Metody: Analýza odborné literatury a legislativy, komparace, syntéza poznatků.

Rozsah práce: 40 – 55

Seznam odborné literatury:

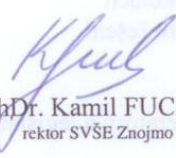
1. AMSTRONG, M. *Řízení lidských zdrojů*. 10. vyd. Praha: Grada, 2007. 800s. ISBN 978-80-247-1407-3.
2. KOUBEK, J. *Řízení lidských zdrojů*. 4. vyd. Praha: Management Press, 2007. 399s. ISBN 978-80-7261-168-3.
3. PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. akt. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. 712s. ISBN 978-80-7357-351-5.
4. *Školské zákony*. Praha: EUROUNION, 2008. 677s. ISBN 978-80-7317-072-1.

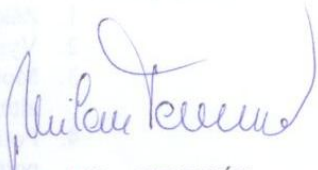
Datum zadání bakalářské práce: duben 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2012

L.S.

Lenka PAVKOVÁ
Autor

Prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

Ing. Milan VENCLÍK
vedoucí bakalářské práce

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá středním školstvím, jeho současným stavem a především se řeší otázka, zda struktura středního školství je do budoucna vyhovující. V teoretické části je vymezeno střední školství, legislativa i financování. V závěru teoretické práce se zabývám současným stavem středního školství. Počtem zařízení, které uskutečňují střední vzdělávání, skutečným počtem míst ve školách vzhledem k počtu žáků. Zda je dostatečná či nadbytečná kapacita současného středního školství s ohledem na demografický vývoj populace. V praktické části je popsána současná situace středního vzdělávání v JMK. Opět srovnávání počtu žáků vzhledem k počtu místům ve školách. Kapacity škol, demografický vývoj, apod. Na základě sesbíraných dat je utvořen závěr, zda je nutné provést restrukturalizaci ve středním vzdělávání, či zda je současný stav vyhovující.

Klíčová slova: Střední vzdělávání, optimalizace, počty žáků ve třídě, kapacita škol, demografický vývoj.

ABSTRACT

This thesis deals with secondary education, its current state and particularly addressing the issue of whether the structure of secondary education in the future is satisfactory. The theoretical part is defined by secondary education, legislation and funding. In conclusion, I describe the current state of secondary education. The number of device which have a secondary education, the actual number of places in schools given the number of pupils. Whether there is sufficient excess capacity and the current secondary education with regard to the demographic evolution. The practical part describes the current situation of secondary education in the SMR. Again, comparing the number of pupils due to the number of places in schools. Capacity of school, demographics, etc. On the basis of collected data is created by finding the need to restructure in secondary education, or whether the current situation is satisfactory.

Keywords: Secondary education, optimization, the number of pupils per class, the capacity of schools, demographics.

OBSAH:

1	ÚVOD.....	- 6 -
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	- 7 -
3	TEORETICKÁ ČÁST	- 8 -
3.1	ZÁKLADNÍ STRUKTURA ŠKOLSTVÍ, LEGISLATIVA.....	- 8 -
3.1.1	Legislativa školství.....	- 9 -
3.2	VYMEZENÍ A ÚKOL STŘEDNÍHO ŠKOLSTVÍ	- 13 -
3.2.1	Gymnázia.....	- 13 -
3.2.2	Střední odborné školy a učiliště	- 14 -
3.2.3	Konzervatoře.....	- 14 -
3.3	ÚKOL STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	- 15 -
3.4	MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ VE ŠKOLSTVÍ	- 15 -
3.4.1	Finanční prostředky ze státního rozpočtu.....	- 16 -
3.4.2	Finanční prostředky od zřizovatelů.....	- 18 -
3.4.3	Příjmy z vlastní činnosti	- 18 -
3.4.4	Finanční prostředky z Evropských sociálních fondů	- 18 -
3.4.5	Financování soukromých a církevních škol	- 19 -
3.4.6	Reforma veřejné správy.....	- 19 -
3.4.7	Hospodaření škol	- 20 -
3.5	POTŘEBY FUNGUJÍCÍ SPOLEČNOSTI	- 21 -
3.5.1	Současný stav.....	- 21 -
3.5.2	Demografický vývoj v ČR	- 22 -
3.5.3	Počet žáků na středních školách v ČR.....	- 22 -
3.5.4	Počet středních škol v ČR.....	- 22 -
3.5.5	Optimalizační kroky kraje.....	- 24 -
3.5.6	Optimalizační kroky MŠMT.....	- 24 -
3.5.7	Optimalizace je nepopulární.....	- 25 -
3.5.8	Proč je síť středních škol tak velká?.....	- 25 -
4	PRAKTICKÁ ČÁST.....	- 26 -
4.1	PRŮBĚH OPTIMALIZACE V KONKRÉTNÍM KRAJI - JIHMORAVSKÝ KRAJ	- 26 -
4.2	DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ V JMK.....	- 26 -
4.2.1	Kapacity středních škol v JMK	- 29 -
4.2.2	Financování regionálního školství	- 33 -
4.3	OPTIMALIZACE	- 41 -
4.3.1	Situace středních škol na sousedním Slovensku	- 50 -
5	ZÁVĚR.....	- 51 -
6	SEZNAM LITERATURY	- 55 -
7	SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	- 59 -

1 Úvod

Vzdělání je společensky organizovaná činnost, která rozvíjí osobnost člověka, upevňuje mravní, duchovní a estetické hodnoty pro osobní i občanský život. Je zabezpečovaná institucí školství. Máme několik úrovní, stupňů a druhů vzdělávání. Rozlišujeme základní vzdělání, středoškolské vzdělání a vysokoškolské vzdělání. Základní a středoškolské vzdělání v České republice je převážně poskytované státem. Stát nese také odpovědnost za stav školství, legislativu, financování a vzdělanost společnosti. Kvalita vzdělání ovlivňuje kvalifikační strukturu obyvatelstva a tím i ekonomický a kulturní potenciál společnosti.

V Listině základních práv a svobod je dáno právo každého občana na vzdělání, které má být bezplatné na základních a středních školách.

Střední vzdělávání se dělí na školy se všeobecným zaměřením - gymnázia a školy s odborným zaměřením - střední odborné školy, střední odborné učiliště a konzervatoře - umělecké školy. Do středního vzdělávání řadíme nižší sekundární vzdělávání (nižší stupeň víceletých gymnázií) a vyšší sekundární vzdělávání (vyšší stupeň víceletých gymnázií a všechny střední školy, na které se nastupuje po ukončení základního devítiletého vzdělávání). Po splnění povinné školní docházky pokračuje 96 % populace na středním vzdělání. Z toho 25 % populace připadá na gymnázia, 50 % populace na odborné školy a 21 % populace na střední učiliště a konzervatoře. Jedná se o populaci ve věkovém rozmezí od 15 až 19 let. Na vysokoškolském studiu pokračuje 60 % populace. Absolvování střední školy je dnes nutností pro absolventy, aby se uplatnili na trhu práce. Se základním vzděláním mají velice malou šanci.

V úvodu této bakalářské práce se budu zabývat základní strukturou a legislativou českého školství. V další kapitole vymezím střední školství, které se dělí na nižší sekundární vzdělávání a vyšší sekundární vzdělávání a jejich hlavní poslání.

Možností financování školství v České republice je více, základní finanční zdroje, peníze ze státního rozpočtu, alternativní zdroje, to je obsahem kapitoly o financování.

Na závěr teoretické části se pokusím shrnout potřeby fungující společnosti, demografický vývoj žáků a vzhledem k tomu zjistit zda je dostatečný nebo nadměrný počet míst na středních školách.

Na základě analýzy odborné literatury a legislativy, komparace zjištěných poznatků a jejich syntéze budu zkoumat, zda je nutná restrukturalizace českého středního školství, což je také cílem této práce.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit na základě komparace sesbíraných dat a syntéze poznatků, zda je nutná restrukturalizace českého středního školství. Dílčím cílem bude vymezit potřeby fungující společnosti, zda potřebuje více vysokoškolsky vzdělaných lidí, nebo je nedostatek lidí zaměřených na řemeslo. Neméně důležité je zjistit jaký je demografický vývoj žáků a vzhledem k tomuto vývoji porovnat zda je dostatečný počet míst ve školách. Jestli jsou plně využity, nebo je potřeba školy nějakým způsobem redukovat.

Na základě analýzy různé odborné literatury, textů, dokumentů a také zákonů, vyhlášek a předpisů a následné komparace těchto dat a poté syntéza zjištěných poznatků by měla vést ke konkrétnímu doporučení na zlepšení situace (zda to bude potřeba). Budou navrženy změny, které by byly přínosem pro efektivní střední vzdělávání.

3 Teoretická část

3.1 Základní struktura školství, legislativa

Výchovně vzdělávací soustavu v ČR tvoří soustava škol a školských zařízení.

Střední školství náleží do oblasti Regionální školství, které zahrnuje všechny mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy. Jsou to všechny právnické osoby poskytující dětem, žákům studentům vzdělávání a školské služby podle zákona č. 561/2004 Sb., s výjimkou škol zřizovaných ministerstvy obrany, vnitra, spravedlnosti a zahraničních věcí. Zaměstnává zhruba 250 tisíc pracovníků, je tvořeno asi 15 tisíci subjekty, které jsou zřizovány převážně územními samosprávnými celky, tj. obcemi nebo kraji i subjekty zřízené MŠMT, církvemi a soukromé školy.

Regionální školství patří mezi nejvýznamnější segmenty veřejné správy, které poskytují vzdělávání cca 1,5 mil. žáků.¹ Je součástí veřejného sektoru.

„Veřejný sektor je ta část národního hospodářství, ve které jsou ve veřejném zájmu uspokojovány potřeby společnosti a občanů formou statků prostřednictvím veřejných služeb, je financována převážně z veřejných rozpočtů, je řízena a spravována veřejnou správou, rozhoduje se v ní převážně veřejnou volbou a podléhá veřejné kontrole.“²

Strukturu školství tvoří vzdělávání:

- ✓ Preprimární
- ✓ Primární
- ✓ Nižší sekundární
- ✓ Vyšší sekundární
- ✓ Post sekundární
- ✓ Terciální

Preprimární vzdělávání zahrnuje výuku v mateřských školách pro děti od 3 do 6 let. Není povinné, a přesto až 93 % dětí ji navštěvuje. Cílem je rozvíjení osobnosti dítěte, jak po rozumové, tak i citové a tělesné stránce a také příprava dítěte na vstup do základní školy.

Primární vzdělávání se uskutečňuje na základních školách. Je povinné po dobu 9 let. Dělí se dále na první stupeň - 1 až 5 rok a druhý stupeň - 6 až 9 rok výuky.

Nižšího sekundárního vzdělávání se účastní žáci, kteří odchází na osmi a šestiletá gymnázia, nebo konzervatoře. Tedy povinnou školní docházku plní již na střední škole od šestého nebo osmého ročníku ZŠ.

¹ Mšmt [online]. [cit.2011-12-6]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/reforma-systemu-financovani-regionalniho-skolstvi>.

² Rektorič, Jaroslav a kol. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. 309 s. ISBN 978-80-86929-29-3. str 18

Vyšší sekundární vzdělávání je typické střední vzdělávání, které zahrnuje střední vzdělávání v délce trvání 1 - 2 roky, dále střední odborné vzdělávání s výučním listem v délce trvání 2 - 3 roky, střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou, 4 roky a v poslední řadě gymnázia s maturitní zkouškou v délce trvání 4 roky. Přestože střední vzdělávání není povinné, pokračuje na něm 96 % žáků.

Post sekundární vzdělávání neboli nástavbové studium je určeno pro uchazeče s výučním listem, kteří se chtějí ve svém oboru zdokonalit a získat maturitní zkoušku. Délka studia je 2 roky.

Terciální vzdělávání zahrnuje vyšší odborné školy a vysoké školy. Vyšší odborné školy jsou převážně zřizovány při středních odborných školách, jako možnost rozšiřování dalšího praktického a odborného vzdělávání. Především formou odborné praxe.

Vysoké školy jsou instituce, které nabízejí studijní programy bakalářské, magisterské, nebo doktorské. Vedle studijních programů uskutečňují i činnosti výzkumné, vývojové, umělecké aj. Na VŠ pokračuje až 60 % studentů.

Vzdělávání může být uskutečňováno ve formě denní, večerní, dálkové, distanční, kombinované. Školy a školská zařízení máme veřejné, státní, soukromé a církevní.

3.1.1 Legislativa školství

Mezi základní legislativní dokumenty resortu školství patří různé zákony, nařízení vlády, vyhlášky, vnitroresortní předpisy (Směrnice, opatření, příkazy, pokyny, rámcové vzdělávací programy, Pokusná ověřování a rozvojové programy ve vzdělávání, informace, doporučení), které vydává MŠMT. Z oblasti výchovy a vzdělávání to jsou:

Školský zákon 561/2004 Sb., který vstoupil v platnost 1. 1. 2005 a upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.

Zákon o vysokých školách 111/1998 Sb. Vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti. Vysoké školy jsou samosprávné celky.

Zákon o pedagogických pracovnících 563/2004 Sb. Tento zákon upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, jejich další vzdělávání a kariérní systém.

Vyhláška o středním vzdělávání a vzdělávání na konzervatoři 13/2005 Sb.

Vyhláška 671/ 2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o organizaci přijímacího řízení ke vzdělávání ve středních školách.

Vyhláška 442/ 1991 Sb., o ukončování studia ve středních školách a učilištích.

Vyhláška o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem **47/ 2005 Sb.**

Vyhláška o základním vzdělávání 48/2005 Sb. Upravuje základní vzdělávání.

Vyhláška 14/ 2005 Sb. o předškolním vzdělávání pojednává o podmínkách provozu a organizaci mateřské školy.

Neméně důležité jsou základní legislativní dokumenty týkající se financování školství.

Zákon 561/2004 Sb. Školský zákon, část čtrnáctá- §160 Financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu. §161 Financování škol a školských zařízení zřizovaných územními samosprávnými celky. §162 Financování škol a školských zařízení, které jsou zřizovány státem, krajem, obcí a svazky obcí. §163 Další výdaje státního rozpočtu pro školy a školská zařízení zapsaná ve školském rejstříku.³

Zákon 250/ 2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Tento zákon upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků, jimiž jsou obce a kraje, a stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků.⁴

Zákon 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech ČR upravuje:

Tvorbu, funkce a obsah střednědobého výhledu státního rozpočtu a státního závěrečného účtu. Příjmy a výdaje státního rozpočtu, státní finanční aktiva a pasiva. Finanční hospodaření organizačních složek státu a příspěvkových organizací zřízených organizačními složkami státu. Dále finanční kontrolu, podmínky při zřizování státních fondů, způsob řízení likvidity státní pokladny a likvidity státního dluhu. Upravuje také hospodaření s prostředky soustředěnými v Národním fondu.⁵

Vyhláška 492/2005 Sb. o krajských normativech upravuje, kdo je jednotkou výkonu pro jednotlivé krajské normativy.⁶

Zákon 306/1999 Sb. o poskytování dotací soukromým školám⁷, která se zabývá financováním soukromých škol.

³MŠMT [online].[cit.2012-02-28]. <http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb,§160-163>.

⁴Česko. Zákon č. 250 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů [online]. [cit.2012-02-27]. <http://www.uplnezneni.cz/zakon/250-2000-sb-o-rozpocetovych-pravidlech-uzemnich-rozpocetu/>

⁵Česko. Zákon č. 218 o rozpočtových pravidlech ČR [online].[cit. 2012-02-27]. <http://www.avo.cz/dokument/zak218sb.htm>

⁶MŠMT [online]. [cit. 2012-02-28]. <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasaka-c-47-2008-sb-ktou-se-meni-vyhlasaka-c-492-2005-sb-o-krajskych-normativech?highlightWords=492%2F2005+sb>.

V listině Základních práv a svobod, článek 33, je vymezeno právo každého občana a povinnosti státu vzhledem ke vzdělání, bezplatné školství především v základních a středních školách.⁸

Zřizovateli škol jsou:

- ✓ Kraj, obce
- ✓ Ministerstvo
- ✓ Církev a náboženské společnosti
- ✓ Ostatní právnické osoby, nebo fyzické osoby zapsané v obchodním rejstříku

Zřizovatel vydává zřizovací listinu, má právo ji měnit, rozhoduje o sloučení, rozdělení, zrušení školské právnické osoby, jmenuje a odvolává ředitele, stanoví jeho plat, schvaluje rozpočet, zlepšený hospodářský výsledek, vytvoření peněžních fondů a způsob hospodaření s nimi.⁹ Hospodaří jako právnické osoby, příspěvkové organizace, nebo organizační složky státu. Nejčastější právní formou jsou příspěvkové organizace, které spravují majetek svěřený zřizovatelem, dostávají od něho příspěvky na svou činnost. Jsou ve většině případů neziskové. Všechny školy mají právní subjektivitu.

Ředitelé škol jsou jmenováni zřizovatelem na základě konkurzního řízení a odvolání mohou být pouze ze zákonných důvodů. Odpovídají za kvalitu a efektivitu vzdělávání, ale i za hospodaření školy. Na správě školy se podílí školská rada, jmenována zřizovatelem.

Státní správu ve školství vykonávají také ředitelé škol, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, Česká školní inspekce, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, popř. Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany aj. V případě vysokých škol je správním orgánem Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. V jeho kompetenci je i oblast vědy. Pouze státní školy mají vedle MŠMT jako správní orgány i své zřizovatele- Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra.

MŠMT připravuje legislativní normy, řídí státní správu ve školství, odpovídá za stav a rozvoj vzdělávací soustavy. V kompetenci má i finanční politiku školství. Je rozhodujícím orgánem v oblasti školství.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dále zpracovává Národní program vzdělávání, projednává jej s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji a předkládá jej vládě k projednání. Vláda předkládá Národní program vzdělávání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ke schválení. Národní program vzdělávání

⁷ÚplnéZnění [online]. [cit. 2012-02-28]. <http://www.uplnezneni.cz/zakon/306-1999-sb-o-poskytovani-dotaci-soukromym-skolam-predskolnim-a-skolskym-zarizenim/>

⁸Parlament ČR, poslanecká sněmovna [online]. [cit. 2012-04-02]. <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁹ Mšmt [online]. [cit. 2011-12-6]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon>.

rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů. Dále jsou vedle Národního programu zavedeny i Rámcové a Školní vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy vydává MŠMT a vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání.

Školní vzdělávací program vydává ředitel každé školy, stanoví konkrétní cíle, délku, obsah, časový plán vzdělávání, ale i podmínky přijímání, průběh a ukončování vzdělávání aj. Musí být v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem.¹⁰

Krajský úřad ve své samostatné působnosti je zřizovatelem středních škol a školských zařízení, které spravuje. Zajišťuje podmínky pro vzdělávání. Z vlastního rozpočtu zabezpečuje jejich investiční výdaje a provozní náklady. Kraj může zřizovat jako kontrolní orgány výbory - Výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost, který posuzuje síť škol v závislosti na demografickém vývoji a na vývoji zaměstnanosti. Vyjadřuje se k jejich změnám v rámci kraje.

Krajský úřad ve své přenesené působnosti zřizuje odbor školství. Vedoucího jmenuje a odvolává Rada kraje.

Zpracovává dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji, a to v souladu s dlouhodobým záměrem ČR. Vychází z analýzy dosavadního vývoje vzdělávání, z demografických předpokladů, z vývoje trhu práce a z hospodářských cílů na svém území. Stanoví cíle pro jednotlivé oblasti vzdělávání, strukturu vzdělávací nabídky, tj. strukturu oborů a jejich kapacitu, a návrh na financování.¹¹ Přerozděluje finanční prostředky ze státního rozpočtu školám a školským zařízením, zpracovává a vyhodnocuje hospodaření škol a školských zařízení, které spadají pod její obvod a předává je ministerstvu.

Na konci roku jsou vypracovány jak na úrovni státu a kraje, tak i na úrovni jednotlivých škol výroční zprávy.

Rejstřík škol a školských zařízení je veřejný seznam všech škol a školských zařízení, řídí se správním řádem a patří také pod ministerstvo školství. Povinností každé školy je, se do takového rejstříku zapsat. Zápisem vzniká nárok na poskytování určitého vzdělání, ale také nárok na finanční prostředky z veřejných rozpočtů.¹²

¹⁰ Mšmt. Školský zákon. [online]. [cit. 2011-12-8]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon>.

¹¹ Ústav pro informace ve vzdělávání. *Struktury systémů vzdělávání a profesní přípravy v Evropě*, ČR 2009/10, s. 8, 9.

¹² Portál o školství a vzdělávání [online]. [cit. 2012-02-12]. <http://info.edu.cz/cs/node/116>

Česká školní inspekce je organizační složkou státu a řídí se zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. V čele stojí ústřední školní inspektor jmenovaný ministrem školství. Cílem ČŠI je zjišťovat problémy škol, sledovat efektivní hospodaření poskytnutých finančních prostředků a hodnotí výsledky vzdělávání.¹³

3.2 Vymezení a úkol středního školství

Součástí vzdělávací politiky každého státu je školství a jeho koncepce. Každý stát této oblasti věnuje velkou pozornost, protože úroveň jednotlivých typů škol a školských zařízení má vliv na rozvoj své země jak v oblasti hospodářské, tak i kulturní a sociální. Z ekonomického hlediska školy a vzdělávání posuzujeme jako jedno z důležitých odvětví veřejného sektoru, které produkuje převážně veřejné statky a rozhodujícím způsobem tak přispívá ke kultivaci lidského potenciálu.¹⁴

Střední školy jsou obvykle veřejné, ve větší míře zřizované krajem. Mohou být i soukromé a církevní.

Vyšší sekundární vzdělávání se uskutečňuje na středních školách, z nichž část poskytuje všeobecné vzdělávání a část vzdělávání odborné (profesní), vždy s podstatným podílem všeobecné vzdělávací složky. Většina žáků se připravuje ve všeobecných či profesně zaměřených čtyřletých maturitních oborech, které umožňují vstup na terciární úroveň vzdělávání, další část v učebních oborech a malý počet žáků v jednoduchých oborech středního vzdělání, z nichž část je určena žákům s těžším mentálním postižením. Střední školy poskytují i nižší sekundární vzdělávání ve všeobecných (gymnaziálních) oborech, osmiletá a šestiletá gymnázia, které navštěvuje pětina žáků příslušné věkové skupiny.¹⁵

3.2.1 Gymnázia

Gymnázia patří mezi výběrové školy, které jsou zaměřeny na prohlubování znalostí s všeobecným zaměřením a především na přípravu ke studiu na vysoké škole. Délka studia je čtyři roky pro žáky, kteří ukončili základní povinnou docházku, dále pak šesti a osmileté gymnázium pro žáky základních škol, kteří nastupují na nižší sekundární studium od páté, nebo osmé třídy. Přijímání jsou v řízení, kde vykonávají přijímací zkoušku z obecných studijních předpokladů, mnohdy i z matematiky a českého jazyka.

¹³ Česká školní inspekce [online]. [cit. 2012-02-12]. <http://www.csicr.cz/cz/O-nas/Zalozeni-a-cinnost-Ceske-skolni-inspekce>

¹⁴ Peková, Jitka., Pilný, Jaroslav., Jetmar, Marek., *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, s. 304

¹⁵ Ústav pro informace ve vzdělávání. *Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě*, ČR 2009/10, str. 24.

Osmiletá gymnázia přijímají nadané žáky, kteří chtějí pokračovat na vysoké škole. Vyznačují se rozšířenou výukou přírodních věd především v matematice a fyzice.

Šestiletá gymnázia, nazývána běžně jako dvojjazyčná, jsou především zaměřena první dva roky na intenzivní jazykové studium v rozsahu osm a devět hodin týdně. Třetí a šestý rok studia probíhá výuka některých předmětů (M, F, Z, D) v cizím jazyce.

Studium na všech úrovních gymnázia je ukončeno státní maturitní zkouškou, která proběhla ve školním roce 2010/11 poprvé podle nových předpisů.

O gymnázia je velký zájem, poptávka je mnohdy vyšší než nabídka. Studium je bezplatné, studenti si hradí všechny učební pomůcky.

3.2.2 Střední odborné školy a učiliště

Střední odborné školy a učiliště jsou profesně orientovány a jsou často integrovány v jednom vzdělávacím zařízení.

Délka studia na středních odborných školách trvá 4 roky a je ukončeno maturitní zkouškou. Do této skupiny patří ekonomické školy, zdravotní školy, pedagogické školy aj. Rozšiřující studiem jsou VOŠ nebo VŠ, popřípadě absolvent může nastoupit do pracovního procesu v daném oboru. Školné se na některých profesně zaměřených oborech platí. Zájem o čtyřleté obory je přiměřený nabídce.

Střední odborné učiliště se zaměřují na dvou a tříleté studijní odborné obory. Výjimkou nejsou jednoleté a dvouleté obory s výučním listem určené pro žáky s těžším mentálním postižením, nebo kteří nedokončili základní povinnou docházku. Jedná se o méně náročná povolání. Na konci tříleté varianty obdrží student výuční list. Nástavbové studium dvou i tříleté dovede studenty ke státní maturitní zkoušce. Přijímací zkoušky na odborných učilištích se nekonají, probíhá přijímací řízení pouze na základě prospěchu ze ZŠ. Bohužel o učební obory tříleté je velmi malý zájem. Některá učiliště přistupují k praktikám, které lákají doslova studenty do školních lavic. Bezplatné studium, zvyšující se stipendium závislé na délce studia, zdarma stravování, učební pomůcky, ubytování, jízdenky MHD, ale i pracovní oblečení. Příslib do zaměstnání u firmy, která úzce spolupracuje se školou. (poskytuje zázemí pro odbornou praxi, vyplácí stipendium nejlepším žákům...)

3.2.3 Konzervatoře

Konzervatoře jsou umělecky založené školy s obory jako hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. Součástí přijímacího řízení jsou talentové zkoušky zaměřené na daný umělecký obor. Délka studia je dle studovaného oboru od šesti do osmi let, ukončeno absolutoriem. Poptávka převyšuje mnohonásobně nabídku.

Na veřejných školách je vzdělání bezplatné, žáci si musí platit všechny učebnice a sešity potřebné ke studiu. Pro žáky sociálně znevýhodněné jsou k dispozici k zapůjčení.

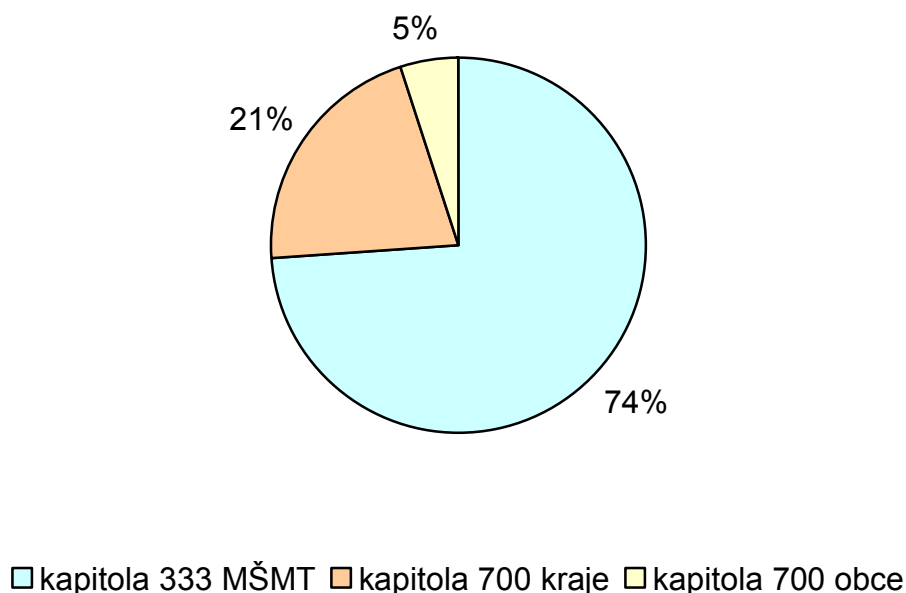
3.3 Úkol středního vzdělávání

Úkol středního vzdělávání spočívá v rozvíjení vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot získaných v základním vzdělávání důležité pro osobní rozvoj jedince. Poskytuje žákům obsahově širší všeobecné vzdělání a upevňuje jejich hodnotovou orientaci. Pomáhá pochopit a uplatňovat zásady demokracie a právního státu. Dále princip rovnosti žen a mužů ve společnosti, ale také znalosti o životním prostředí a ochraně zdraví. Střední vzdělávání dále vytváří předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, samostatné získávání informací a celoživotní učení, pokračování v navazujícím vzdělávání a přípravu pro výkon povolání nebo pracovní činnosti.¹⁶

3.4 Možnosti financování ve školství

Regionální školství je velmi náročné na financování, proto je uskutečňováno z více zdrojů. Hlavním zdrojem financování je veřejný rozpočet.

Graf č. 1 Rozdělení výdajů veřejných rozpočtů do regionálního školství v roce 2008

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů rozdělení výdajů veřejných rozpočtů do regionálního školství v roce 2008 [online]. [cit. 2011-12-17].

¹⁶Školské zákony. Praha: Euronion, 2008. § 57.

V grafu můžeme sledovat, že výdaje na regionální školství bylo financováno v největší míře z kapitoly MŠMT tj. 74 % (79 916,952 mil. Kč.). Dále z kapitoly 700 což představují rozpočty krajů a to z 21 % (22 423,683 mil. Kč.). Z malé části i kapitola 700 z rozpočtů obcí, a to 5 % (4 879,015 mil. Kč.). Výdaje veřejných rozpočtů na regionální školství v roce 2008 bylo celkem 107 219, 651 mil. Kč.

Celý systém financování regionálního školství je zakotven v daných zákonech. Rámec financování tedy tvoří 3 zákony a 2 předpisy:

- ✓ Školský zákon 561/2004 Sb.
- ✓ zákon o státním rozpočtu
- ✓ zákon o poskytování dotací soukromým školám 306/1999 Sb.
- ✓ vyhláška o krajských normativních 492/2005 Sb.
- ✓ směrnice MŠMT, podle kterých přerozdělují krajské úřady finanční prostředky státního rozpočtu do jednotlivých škol a školských zařízení 28768/2005-45.¹⁷

3.4.1 Finanční prostředky ze státního rozpočtu

Finanční prostředky ze státního rozpočtu tzv. **přímé výdaje** se poskytují na činnost:

- a) škol a školských zařízení zřizovaných ministerstvem, obcemi i kraji a to na platy, nebo mzdy, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, na příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, pokud jsou podle tohoto zákona poskytovány bezplatně, a rovněž výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání.
- b) škol a školských zařízení zřizovaných registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy s výjimkou jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky.¹⁸

Finanční prostředky ze státního rozpočtu tzv. **normativní výdaje** se přidělují podle principu per capita, což je dle skutečného počtu dětí, žáků, studentů ve škole. Rozlišujeme

¹⁷ Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách v roce 2010, str. 107-111

¹⁸ Školské zákony, Praha: Euronion, 2008. § 160.

republikové normativy a krajské normativy.

Republikové normativy- stanoví MŠMT, prostřednictvím nich provádí ministerstvo rozpis rozpočtu pro krajské a obecní školy a školská zařízení. Výši přímých výdajů připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě příslušné věkové kategorie v oblasti předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání na kalendářní rok. MŠMT poskytuje tyto příspěvky krajům formou dotací na zvláštní účet.¹⁹

Tab. č. 1 Výše republikových normativů v korunách v letech 2005 až 2011

Věková kategorie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
3–5	33 284	34 478	36 183	37 096	37 496	39 858	36 136
6–14	35 641	37 907	41 542	43 199	44 126	46 747	46 110
15–18	46 650	48 414	50 775	52 512	52 311	54 495	53 538
19–21	39 880	41 848	43 905	44 954	45 435	47 651	45 919

Zdroj: Rozpočet resortu školství, kapitola 333-MŠMT státního rozpočtu České republiky, za roky 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 a 2011 [online]. [cit. 2011-12-17].

Krajské normativy- prostřednictvím nich přerozděluje krajský úřad finanční prostředky, které obdržel z MŠMT, na jednotlivé školy a školská zařízení připadajících na jednotku výkonu na kalendářní rok. Jednotkou výkonu je jedno dítě, ubytovaný, stravovaný, lůžko, třída, studijní skupina. Škola nevyčerpanou část finančních prostředků vrací prostřednictvím zřizovatele škol zpět do státního rozpočtu. Krajské normativy se řídí vyhláškou č.492/2005 Sb. O krajských normativech, která ukládá krajským úřadům povinnost vytváření rezervy ve výši nejméně 1,0 % a nejvíce 2,5 % celkového objemu finančních prostředků rozepsaných krajskému úřadu ministerstvem prostřednictvím republikových normativů. Rezerva je určena pro dofinancování zvláštních okruhů, které nejsou definovány v krajských normativech.²⁰

Další možností financování školství jsou z operačních programů vyhlašovaných ministerstvem školství, které umožňují řešit takové ekonomické aspekty vzdělávání, které nelze zahrnout do republikových normativů. Tyto programy jsou spolufinancovány z EU.

Operační programy

- ✓ Vzdělávání pro konkurenceschopnost (období 2007-2013)
- ✓ Výzkum a vývoj pro inovace (období 2007-2013)

¹⁹MŠMT. *Republikové normativy*. [online]. [cit. 2011-11-11]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/republikove-normativy-skol-a-skolskych-zarizeni-zrizovanych-3>

²⁰Peková, Jitka., Pilný, Jaroslav., Otmar, Marek., *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, s. 326- 329.

3.4.2 Finanční prostředky od zřizovatelů

Finanční prostředky jsou povinni poskytovat také zřizovatelé škol a školských zařízení, tedy kraje a obce, a to ze svých rozpočtů. Jedná se o výdaje, které nejsou hrazeny ze státního rozpočtu a řídí se podle zákona č. 250/2000Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Jejich příjmy pocházejí z daní vybíraných většinou centrálně; stanoveným procentem jsou pak přidělovány krajům a obcím.²¹

Jsou to zejména neinvestiční výdaje spojené s provozem školy nebo školského zařízení.

3.4.3 Příjmy z vlastní činnosti

Významným zdrojem financí jsou prostředky, které si škola sama vydělá. Jsou to příjmy z produktů vyrobených žáky školy na středních odborných školách a učilištích, dále také příjmy z pronájmu majetku, který patří do vlastnictví, nebo správy školy.

3.4.4 Finanční prostředky z Evropských sociálních fondů

MŠMT spravuje v oblasti strukturálních fondů operační programy, které jsou hrazeny z finančních prostředků z Evropských sociálních fondů.

Operační programy:

- ✓ Leonardo da Vinci - zaměřen především na výukové a vzdělávací potřeby všech osob účastnících se odborného vzdělávání a přípravy na jiné než vysokoškolské úrovni, na instituce a organizace nabízející nebo podporující odborné vzdělávání a přípravu.
- ✓ Erasmus - určen vysokým školám a vyšším odborným školám, podmínkou účasti v programu je získání Erasmus University Charter.
- ✓ Grundtvig - zaměřen na výukové a vzdělávací potřeby osob ve všech formách vzdělávání dospělých a na instituce a organizace nabízející nebo podporující takové vzdělávání.
- ✓ Jean Monnet - je součástí Programu celoživotního učení a podporuje instituce a činnosti v oblasti evropské integrace.
- ✓ Comenius - určen pro mateřské školy, základní školy a střední školy a žáky, studenty, učitele a pedagogické pracovníky působící v těchto typech škol.

V rámci Programu celoživotního učení se zabývá aktivitami zaměřenými na jazykové vzdělávání a ICT.²²

²¹ Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách v roce 2010. str. 160-166.

²² MŠMT. [online]. [cit. 2012-02-29]. <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/nova-generace-programu-2007-2013>

Cílem strukturálních fondů je využít co nejlépe finance z evropských sociálních fondů do regionů s největšími problémy. O peníze si žádají přímo školy, školská zařízení, které předkládají projektové žádosti. Tyto projektové žádosti MŠMT vypracovalo formou vzorových šablon, aby došlo k co největšímu využití těchto financí.

3.4.5 Financování soukromých a církevních škol

Financování soukromých škol je řízeno podle Školského zákona a zákona O poskytování dotací soukromým školám.

Dostávají tedy dotaci ze státního rozpočtu prostřednictvím krajů na neinvestiční výdaje spojené s výchovou a vzděláváním a na běžné provozní neinvestiční výdaje. Výše dotace se odvíjí od činnosti, kterou soukromá škola provozuje, od počtu žáků a normativu, který každoročně stanoví MŠMT. Normativy zohledňují jednotlivé obory, formu vzdělávání, velikost školy, ale i délku provozu. V prvním roce si škola žádá pouze o základní dotaci. V následujících letech si může požádat o dotaci zvýšenou, která závisí na ohodnocení školy ČŠI, nebo zda je prospěšnou společností. Pokud úspěšně zajišťují výuku oborů požadovaných na trhu práce, mají nárok na další příplatky na úhradu neinvestičních výdajů.

Investiční výdaje soukromých škol hradí zřizovatelé.

Soukromé školy zpravidla vybírají školné, škola s nimi nakládá dle platných právních předpisů, jako jsou zákon o dani z příjmu, zákon o účetnictví apod.

Zajímavostí je, že příspěvek na žáka soukromé školy je nižší než na žáka veřejné školy. V roce 2010 byly soukromé školy pro stát v oblasti provozu o jednu třetinu levnější, než školy veřejné.

Financování církevních škol upravuje Školský zákon. Jsou financovány podle stejných normativů MŠMT jako školy soukromé. Oproti soukromým školám dostávají příplatky na provozní výdaje, které poskytuje MŠMT přímo jednotlivým školám. Investiční výdaje, péči o majetek hradí zřizovatel. Církevní školy většinou školné nevybírají.²³

3.4.6 Reforma veřejné správy

Na celý systém financování má velký vliv i reforma veřejné správy. V letech 2000 až 2001 došlo k velmi zásadním změnám veřejné správy v oblasti veřejného školství. V souvislosti se zřízením nových krajů došlo k velmi významnému omezení státních škol a úplnému zániku státního odvětvového řízení školství v České republice. Ve zřizovatelské

²³ *Soukromé školy šetří státní rozpočet*. Učitelské noviny, květen 2011, roč. 114, č. 21, str. 18,19.

kompetenci státu zůstaly pouze školy jiných orgánů státní správy (Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, Ministerstvo spravedlnosti) a dále 11 škol samostatně zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a 62 školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, které zřizuje MŠMT. Všechny ostatní státní školy a školská zařízení (cca 2400 subjektů) byly převedeny pod zřizovatele nově vzniklých krajů.

Dále byly zrušeny školské úřady a jejich zaměstnanci přešli na nově vzniklé krajské úřady a Českou školní inspekci, popřípadě na úřady obcí s rozšířenou působností.

Touto reformou přešla velká část pravomocí v oblasti poskytování finančních prostředků státního rozpočtu školám a školským zařízením zřizovanými kraji a obcemi na krajské úřady, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti. Zároveň se zvýšila i vlastní autonomie škol, které mají plnou právní subjektivitu.²⁴

3.4.7 Hospodaření škol

Školy hospodaří s těmito příjmy:

- ✓ finanční prostředky ze státního rozpočtu,
- ✓ finanční prostředky z rozpočtů územních samosprávných celků,
- ✓ příjmy z hlavní a doplňkové činnosti,
- ✓ finanční prostředky přijaté od zřizovatele,
- ✓ úplata za vzdělávání a školské služby,
- ✓ příjmy z majetku ve vlastnictví školské právnické osoby,
- ✓ dary a dědictví

a s prostředky svých:

- ✓ peněžních fondů
- ✓ s ostatním majetkem
- ✓ závazky a pohledávky

Zlepšený výsledek hospodaření používá školská právnická osoba přednostně k úhradě ztráty z hlavní činnosti z minulých let a dále pouze k podpoře a zkvalitnění hlavní činnosti. Školská právnická osoba může vedle své hlavní činnosti vykonávat doplňkovou činnost, která navazuje na její hlavní činnost. Nesmí však být provozována způsobem, který by omezoval hlavní činnost školské právnické osoby nebo ohrožoval její kvalitu, rozsah a dostupnost.²⁵

Dále nesmí být financována z finančních prostředků státního rozpočtu určených na hlavní činnost. Prostředky získané doplňkovou činností lze v průběhu příslušného kalendářního

²⁴ Peková, Jitka., Pilný, Jaroslav., Otmar, Marek., *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, str. 523-528.

²⁵ *Školské zákony*. Praha: Euronion, 2008. § 133.

roku použit jen k úhradě výdajů doplňkové činnosti. Pokud by byla doplňková činnost ztrátová, musí ji právnická osoba ukončit.

Školská právnická osoba musí předkládat vyúčtování prostředků získaných ze státního rozpočtu tomu, kdo je poskytl, provádí odpisy majetku, zpracovává každoročně rozbor svého hospodaření, tvoří výsledek hospodaření a ze zlepšeného výsledku hospodaření tvoří peněžní fondy.

Peněžní fondy tvořené z výsledku hospodaření:

Rezervní fond slouží k úhradě ztráty z minulých let.

Investiční fond slouží k financování investičních potřeb a je tvořen též odpisy z majetku.

Fond kulturních a sociálních potřeb určen k zabezpečování kulturních a sociálních potřeb zaměstnanců, je naplňován zálohově.

Zůstatky peněžních fondů se převádějí do roku následujícího.²⁶

3.5 Potřeby fungující společnosti

3.5.1 Současný stav

Česká vzdělávací soustava nabízí žákům, kteří absolvovali základní školu kromě všeobecných vzdělávacích oborů gymnaziálního vzdělávání a vzdělávání oborů lyceí také širokou nabídku oborů odborného vzdělávání, ať už na středních školách, tak i v konzervatořích. Žáci, kteří absolvovali zmiňované školy, pak mohou dále pokračovat ve svém odborném vzdělávání na vyšších odborných a vysokých školách. V ČR je žákům k dispozici celkem 1423 středních škol.

Počty nově vstupujících žáků do SŠ se v ČR neustále snižují. V období 2009 – 2012 až o celých 30 tis. osob. Nejvíce však pocítí úbytek žáků střední školy ve Středočeském, Moravskoslezském, Jihomoravském, Ústeckém kraji a v Praze. Daný fakt je způsoben především skutečností, že se jedná o kraje nejlidnatější, nikoli nejvíce postižené úbytkem osob.²⁷

Na jedné straně je to přínos především pro žáky, jelikož při malém počtu žáků ve třídě, se jim pedagog může více věnovat, je kvalitnější výuka. Na straně druhé, se prodražuje vzdělávací systém. Dochází ke snižování počtu škol, k rušení nebo ke slučování. Tímto procesem se opět naplňují třídy. Nejméně naplněné třídy jsou na SOŠ s výučním listem, a proto slučují žáky různých oborů do jedné třídy. Nejvíce naplněné třídy jsou na SŠ s maturitní zkouškou.

²⁶ Podhorský, Josef.; Svobodová, Jaroslava. *Účetnictví příspěvkových organizací*, str. 167-193.

²⁷ MŠMT. Strategie rozvoje regionálního školství. [online]. [cit. 2012-03-02]. <http://www.msmt.cz/file/18690>

3.5.2 Demografický vývoj v ČR

90. léta se vyznačovala největším poklesem porodnosti. V minulých letech se projevoval tento pokles nižším počtem žáků na druhém stupni základních škol a v současné době se tento nepříznivý vývoj projevuje v oblasti středního vzdělávání. Naopak od roku 2007 začíná demografická křivka mírně stoupat a tento jev se již odráží na úrovni mateřských škol, kde jsou potřeba místa pro větší počet dětí.

3.5.3 Počet žáků na středních školách v ČR

V roce 2011 má ČR celkem 10 562 214 obyvatel, z toho 532 918 žáků 15-19letých, kteří se účastní středního vzdělávání.

Střední vzdělávání se rozděluje podle zřizovatele na veřejný sektor, který se podílí na středním vzdělávání z největší části, poskytuje celkem 451 472 žákům vzdělání. Na druhém místě je soukromý sektor s 72 229 žáky a nejmenší podíl zaujímá církev, která poskytuje vzdělávání 9 217 žákům. Podrobnosti můžeme sledovat v následující tabulce.

Tab. č. 2 Žáci středních škol dle druhu vzdělávání a zřizovatele

	žáci celkem	veřejný sektor	soukromý sektor	církev
Střední školy celkem	532 918	451 472	72 229	9 217
Střední vzdělávání	2 107	1 786	160	161
Střední vzdělávání s výuč. listem	108 100	96 900	10 880	320
Střední vzdělávání s maturit. zk.	378 265	321 657	47 902	8 706
Střední vzdělávání s maturit. zk.- všeobecné	139 066	121 787	10 529	6 750
Střední vzdělávání s maturit. zk.- odborné	239 199	199 870	37 373	1 956
Nástavbové studium	43 207	30 245	12 932	30
Zkrácené studium stř. s vyučným listem	429	406	23	0
Zkrácené studium stř. s maturitní zkouškou	810	478	332	0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického ústav [online]. [cit. 2011-12-30].

3.5.4 Počet středních škol v ČR

V současné době je v ČR 1 423 středních škol, z toho připadá na 372 škol s obory gymnaziálními, 951 škol poskytuje obory středního odborného vzdělání, 554 školských zařízení nabízí výuku oborů odborných učilišť, konzervatoře mají 18 škol a zbytek připadá na obory, které nabízí nástavbové studium, popřípadě vyšší odborné studium. Celkový počet se neshoduje, jelikož některá školská zařízení jsou poskytovatelem více oborů. Týká

se to především středních odborných učilišť a středních odborných škol, které působí mnohdy na jednom společném působišti. (podrobnosti viz. tab. č. 3)

Tab. č. 3 Školy podle typu, počtu tříd a žáků v ČR 2010/11

	počet škol	počet tříd	žáci
gymnázia	372	5 158	139 066
střední odborné školy	951	8 289	207 665
střední odborné učiliště	554	6 914	142 980
konzervatoře	18		3 560
nástavbové studium	431		43 207
vyšší odborné školy	182	1 053	29 800

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického ústavu [online].[cit. 2011-12-30].

Ze všech nově přijetých žáků do SŠ volí 20 % obory gymnázií. Z maturitních oborů si žáci dále volí skupinu oborů ekonomika a administrativa, a to v 8 % případů.

Ve 4 - 5 % případů pak skupiny oborů elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika, obecně odborná příprava (lycea) a skupinu oborů gastronomie, hotelnictví a turismus. Ta je zároveň nejvíce žádaná u oborů s výučním listem. Volí si jí více než 7 % uchazečů ze všech nově přijatých na SŠ a 6 % žáků si pak volí skupinu oborů strojírenství, strojírenská výroba.

V následující tabulce č. 4 můžeme sledovat, kolik bylo od roku 2007 do roku 2011 školních zařízení v ČR podle jednotlivých druhů vzdělávání. (gymnázia, SOŠ, SOU) Dále počet tříd, počet žáků a průměrný počet žáků na třídu. Jak je vidět počet žáků přijatých i počet žáků na třídu každým rokem klesá. I přesto roste počet zařízení u SOŠ, SOU. Pouze u gymnázií mírně poklesl. Z toho vyplývá, že kapacita škol není zcela zaplněna. Podle průzkumů je kapacita škol využita asi na 75%

Tab. č. 4 Počet školských zařízení v ČR podle jednotlivých druhů vzdělávání

		2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Gymnázia	počet zařízení	373	377	379	372
	počet tříd	5 247	5 264	5 248	5 158
	počet žáků	145 447	145 044	142 902	138 157
	žáci ve třídě	27,7	27,5	27,2	26,8
SOŠ	počet zařízení	917	930	946	951
	počet tříd	8 178	8 280	8 390	8 289
	počet žáků	209 746	209 854	208 107	198 417
	žáci ve třídě	25,6	25,3	24,8	23,9
SOU	počet zařízení	556	550	554	554
	počet tříd	7 467	7 267	7 086	6 914
	počet žáků	158 515	152 300	148 760	141 133
	žáci ve třídě	21,2	20,9	20,9	20,4

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického ústavu [online]. [cit. 2012-01-05].

3.5.5 Optimalizační kroky kraje

Nastává nutnost situaci řešit restrukturalizací školství. Řešení je optimalizace institucionální a současně oborová. Optimalizaci škol si řídí každý kraj sám podle určitých specifík regionu. Dbají na zachování oborové nabídky v kraji, aby ke slučování škol stejného typu docházelo ve všech okresech stejně. MŠMT zpracovalo model ideální sítě škol, s ohledem na demografický vývoj, strukturu oborů, a to vždy v jednotlivých krajích. Za výchozí stav je brán rok 2009/10. Tento model poskytlo MŠMT krajům a ten jim může být nápomocen k rozhodnutí o optimalizaci. Kraje sami, podle svých úvah rozhodují o tom, které obory, či školy redukovat. Ministerstvo nemůže direktivně krajům nařídít, co mají zrušit, zda technické obory, nebo naopak služby. Kraje mají samosprávu a o rušení škol si rozhodují samy.²⁸

3.5.6 Optimalizační kroky MŠMT

Ministerstvo nebude podporovat vznik dalších středních škol a to ani soukromých.

Současně podnikají další kroky, které vedou k finančním úsporám v tomto resortu – v tomto školním roce 2011/12 se rozběhla rozsáhlá akce na podporu odborného školství. Projekt se snaží popularizovat technické obory – a to jak učební, tak i maturitní. Do

²⁸ Týdeník školství. [online]. [cit. 2012-03-06]. <http://www.tzdenik.skolstvi.cz/archiv-cisel/2011/01/optimalizace-site-strednich-skol-by-mela-probehnout-do-dubna-2011/01>

projektu se zapojili i sociální partneři, například Svaz průmyslu a obchodu, Svaz strojírenské technologie či Svaz leteckého průmyslu. Navrhli zavést tyto témata do výuky na základních školách, formou exkurzí, přednášek apod. Dalším cílem tohoto projektu je snížit počet víceletých gymnázií na úroveň pěti procent příslušné věkové populace. Díky tomu zůstane na druhém stupni základních škol více žáků, kteří se budou moci rozhodnout o své profesní kariéře. Třetím krokem, který byl již zrealizován, je posílení ústavu, který má na starosti odborné vzdělávání. V dubnu tohoto roku byly tyto ústavy sloučeny v jeden v rámci úspor ve školství.

Posledním krokem je změna modelu financování tak, aby samo o sobě bylo prooptimalizační a zároveň pomohlo odborným školám. Nový systém má být zaveden v roce 2013.²⁹

3.5.7 Optimalizace je nepopulární

V některých krajích optimalizace již částečně proběhla. Jedná se o velice nepopulární kroky, kde dochází ke slučování, nebo úplnému zániku škol. Lidé v jednotlivých krajích protestují a píší petice proti rušení jednotlivých škol. Neuvědomují si, že využití středních škol průměrně na 75,55 % je příliš neekonomické a redukcí oborů, nebo institucionální optimalizací, bychom dosáhli úspor, které jsou potřeba např. na zvýšení platů pedagogů. Cílem optimalizace je tedy především zkvalitnění středního vzdělávání, pestrost oborové nabídky, také zaměstnanost kvalifikovaných pedagogů v kraji a v neposlední řadě zvýšit efektivitu vzdělávání.

3.5.8 Proč je síť středních škol tak velká?

Po roce 1989 zaniklo centrální řízení oborové struktury a nabídka středních škol se řídí pouze poptávkou, která se zaměřuje na středoškolské obory s maturitou, otvírají se nové obory. O učňovské obory není zájem. Přechází se od technických oborů k ekonomickým. Dochází k demografickému poklesu, a přesto vzniká mnoho nových škol. Počet středních škol narostl v období 1989 - 1997 o 854, tedy na 2 100 škol tj. nárůst o 69 %.

V souvislosti s klesající demografickou křivkou, v roce 1997 přechází MŠMT k optimalizaci sítě škol. Do roku 2000 klesl počet škol o 16 %. Od roku 2001 hrají nejdůležitější úlohu v procesu optimalizace kraje, staly se zřizovateli SŠ. Získaly samosprávu a veškeré optimalizační kroky jsou v jejich kompetenci.

²⁹ Husník, Petr. *Ministerstvo jasně preferuje odborné školství*. Učitelské noviny, březen 2011, roč. 114, č. 11, str. 8-12.

4 Praktická část

4.1 Průběh optimalizace v konkrétním kraji - Jihomoravský kraj

Jihomoravský kraj se nachází v jihovýchodní části ČR, hraničí s Rakouskem a Slovenskem a s dalšími pěti kraji. S rozlohou 7 194,5 km² je to čtvrtý největší kraj. Skládá se ze sedmi okresů (Brno- město, Brno- venkov, Znojmo, Vyškov, Hodonín, Břeclav, Blansko).

Polovinu území tvoří orná půda a 91 % vinic České republiky leží právě v tomto kraji.

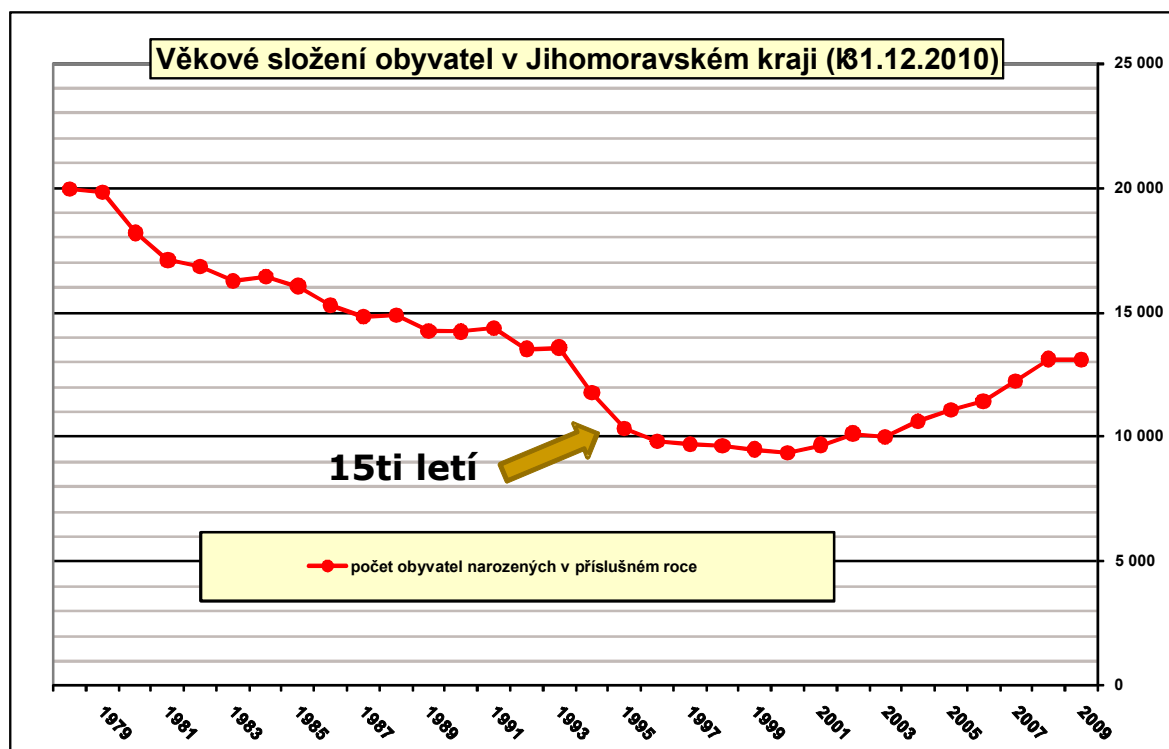
Počet obyvatel k 31. 12. 2010 byl 1 154 654. Brno, jihomoravská metropole je druhé největší město ČR.

Celkem 52 investorů z České republiky i zahraničí se v roce 2010 rozhodlo uskutečnit své projekty právě v tomto kraji. Díky těmto investicím vzniklo asi 1678 nových pracovních míst. K tomuto rozvoji napomáhá i výskyt kvalitních vysokých škol.³⁰

Úroveň vzdělání se v JMK příliš neliší od jiných krajů. Osob s ukončeným středním vzděláním s maturitní zkouškou je 33,2 % (ČR 34,2 %), populace se vzděláním bez maturity zabírá podíl 34,4 % (ČR 35,4 %), osoby pouze se základním vzděláním, kteří mají nejtěžší uplatnění na trhu práce je 16,0 % (ČR 16,6 %). Osoby s vysokoškolským vzděláním v tomto kraji, mají větší podíl, než je průměrně v ČR tj. 16,4 % (ČR 13,7 %).

4.2 Demografický vývoj v JMK

Graf č. 2 Demografický vývoj v JMK 16 - 19letých.

³⁰Portál JMK. Výroční zpráva Jihomoravského kraje 2010. [online]. [cit. 2012-03-04]. <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=10529&TypeID=1>.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů o demografickém vývoji v JMK [online]. [cit. 2012-02-28].

Demografická křivka v JMK tak, jako v celé ČR má klesající tendenci. V roce 1990 bylo v tomto kraji 14 250 narozených. Nejnižší porodnost připadá na roky 1996 – 2001 (zahrnují dnešní středoškoláky) tj. 9 851 narozených. Od roku 2007 začíná porodnost opět mírně stoupat (tj. 12 256 narozených). Kapacity současných středních škol jsou nastaveny na patnácti tisícové populační ročníky, ale ze základních škol vychází ročníky pouze deseti tisícové. Podrobnosti viz graf č. 2.

Tab. č. 5 Prognóza vývoje počtu obyvatel ve věkových skupinách žijících v JMK do roku 2020

rok	věková skupina				
	0 – 2	3 - 5	6 - 14	15 - 18	19 - 22
2020	33 048	34 923	112 281	41 897	38 209
2019	33 678	35 546	111 315	40 474	38 259
2018	34 301	36 159	109 711	39 194	38 729
2017	34 923	36 754	107 280	38 694	39 550
2016	35 546	37 323	104 779	38 209	41 704
2015	36 159	38 115	101 418	38 259	45 663
2014	36 754	38 737	97 724	38 729	49 398
2013	37 323	39 239	94 110	39 550	53 490
2012	38 115	38 438	91 524	41 704	56 010
2011	38 737	36 790	89 821	45 663	56 741
2010	39 239	34 753	88 573	49 398	58 188
2009	38 438	33 158	88 257	53 490	58 728

Zdroj: webové stránky JMK, dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy JMK 2012. [online]. [cit. 2012-04-07].

V tabulce č. 5 můžeme sledovat prognózu vývoje počtu obyvatel ve věkových skupinách žijících na území JMK do roku 2020. Tuto prognózu zpracoval ČSÚ. Vývoj všech věkových skupin mají převážně klesající tendenci, kromě věkové skupiny 6 – 14 let. Tam demografická křivka roste. Podrobněji se podíváme na věkovou skupinu 15 – 18 let. V roce 2009 bylo 53 490 náctiletých, nejnižší počet středoškoláků je v letech 2013 – 2018 (38 000 žáků). Od roku 2019 začíná počet žáků opět mírně stoupat.

V následující tabulce č. 6 můžeme vidět minulý, současný i budoucí vývoj populace. V roce 1991 byl počet narozených dětí ještě dosti vysoký (14 401), ale oproti roku 1975 již o čtvrtinu poklesl. V roce 1995 se počet narozených přiblížil desetitisícové hranici. Nejnižší porodnost byla v roce 2000 – 2001. Poté začíná porodnost pozvolna stoupat. Nejsilnější populační exploze připadá na roky 2009 -2010. V tabulce můžeme dále vidět, kolik žáků se v letech 2010, 2017 a 2026 účastní a bude účastnit středoškolského vzdělávání.

V závislosti na těchto údajích můžeme odhadnout, jaká bude obsazenost středních škol. Tzn., že v roce 2010 jsou kapacity středních škol JMK zaplněny ještě na 75,7 %. Odhad na rok 2017 už ale není příznivý, kapacita škol bude obsazena pouze na 55,3 %. V roce 2026, kdy na střední vzdělávání budou nastupovat dnešní silné ročníky, bude kapacita škol zaplněna ze 72,7 %. Z toho plyne nutnost provést optimalizaci středních škol.

Tab. č. 6 Počty narozených v JMK a výhled jak bude využita kapacita škol za 15 let

Věk	Rok narození	počet obyvatel			žáci celkem	kapacita SŠ	Podíl žáci
0	2010	13 040	51 548				Kapacita
1	2009	13 109		r. 2026	48 000	66 000	72,7 %
2	2008	13 143					
3	2007	12 256					
4	2006	11 432					
5	2005	11 094					
6	2004	10 658					
7	2003	10 017					
8	2002	10 143					
9	2001	9 680	38 240				
10	2000	9 380		r. 2017	36 500	66 000	55,30%
11	1999	9 515					
12	1998	9 665					
13	1997	9 717					
14	1996	9 851					
15	1995	10 352					
16	1994	11 806	53 364				
17	1993	13 611		r. 2010	50 019	66 108	75,70%
18	1992	13 546					
19	1991	14 401					

Zdroj: Český statistický úřad, veřejná databáze, školství a kultura. [online]. [cit. 2012-02-28].

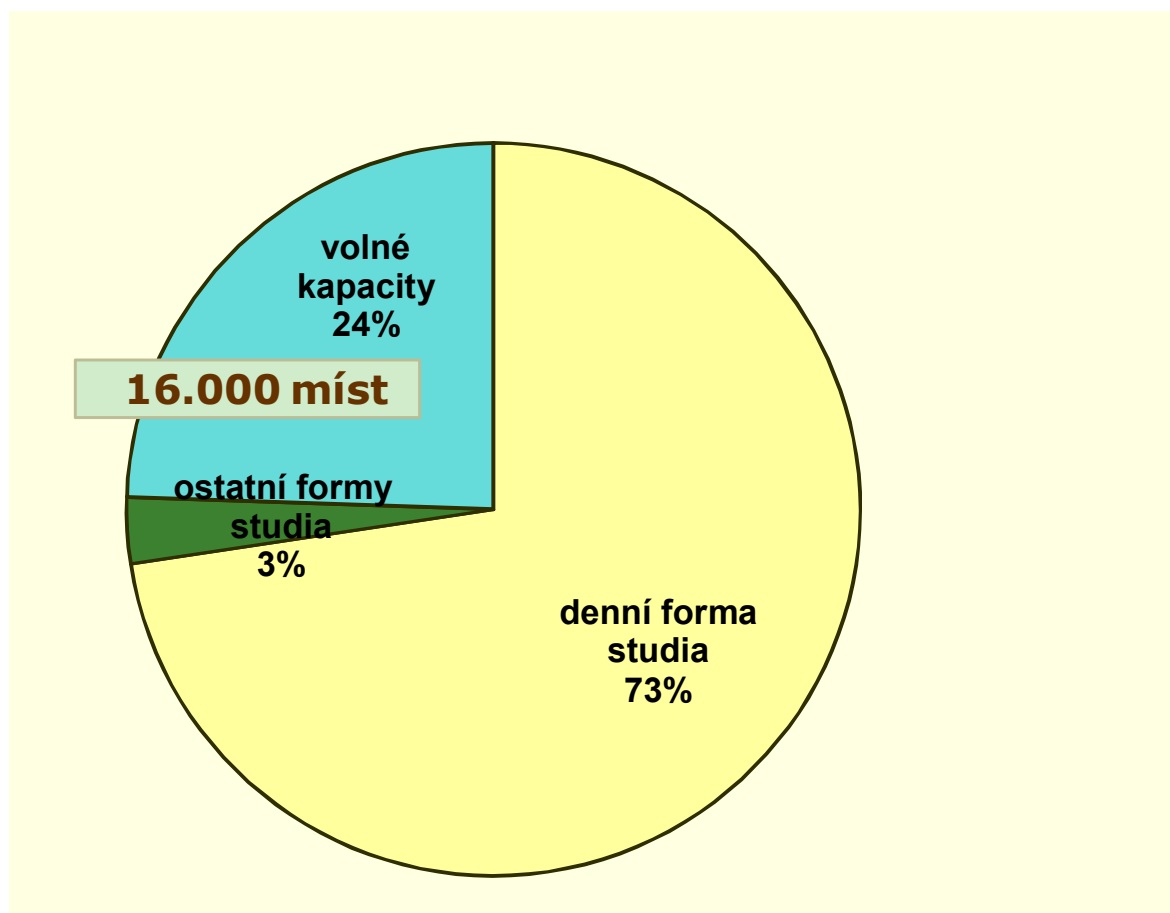
Závěr: Demografický vývoj populace v JMK 16 – 19letých má klesající tendenci podobně jako v celé České republice. Nejhorší situace nastane v roce 2017, kdy na střední vzdělávání nastoupí nejslabší populační ročníky 1998 – 2001. Dlouhodobá studie demografického vývoje ukázala, že se situace bude mírně zlepšovat, neboť na střední vzdělávání nastoupí v roce 2026 silné populační ročníky 2007 – 2010, a přesto nedosáhne dnešního počtu středoškoláků.

4.2.1 Kapacity středních škol v JMK

Ve školním roce 2010/11 se nacházelo v JMK celkově 106 středních škol, z toho 42 škol poskytovalo všeobecné gymnaziální vzdělání, 99 škol nabízí obory středního odborného vzdělávání, obory středních odborných učilišť nabízí 56 školských zařízení, nástavbové studium poskytuje 43 škol, dále se nachází v JMK 14 VOŠ a 2 konzervatoře. K datu, září 2011 dochází k institucionální optimalizaci. 30 středních škol je sloučeno do 15 subjektů. I po tomto zákroku je v JMK nabídka 11 800 míst na veřejných SŠ pro žáky vycházející z devátých ročníků ZŠ. Dále jsou k dispozici asi 3000 míst na soukromých a církevních SŠ. Počet vycházejících žáků je pouze cca 8 500. Z toho plyne, že kapacity SŠ nejsou a nemohou být zcela naplněny. Podle průzkumů se nachází v JMK ve všech SŠ asi 66 000 míst pro studenty, 16 000 míst jsou však nezaplňené.

Stav sítě středních škol v JMK v roce 2011 zachycuje následující graf.

Graf č. 3 Kapacity SŠ zřizovaných krajem a jejich naplněnost v 2011.

Zdroj: www.kraj-jihomoravsky.cz, odbor školství. [online].[cit. 2012-02-28].

V grafu č. 3 můžeme sledovat, že v roce 2011 se účastnilo středního vzdělávání v denní formě 48 200 (tj. 73 %) žáků. Dále ostatních forem studia, mezi které patří celoživotní

vzdělávání, dálkové studium, večerní apod. se vzdělávalo pouze 3 % studentů. Volná kapacita středních škol v JMK je tedy 24 % (16 000 míst).

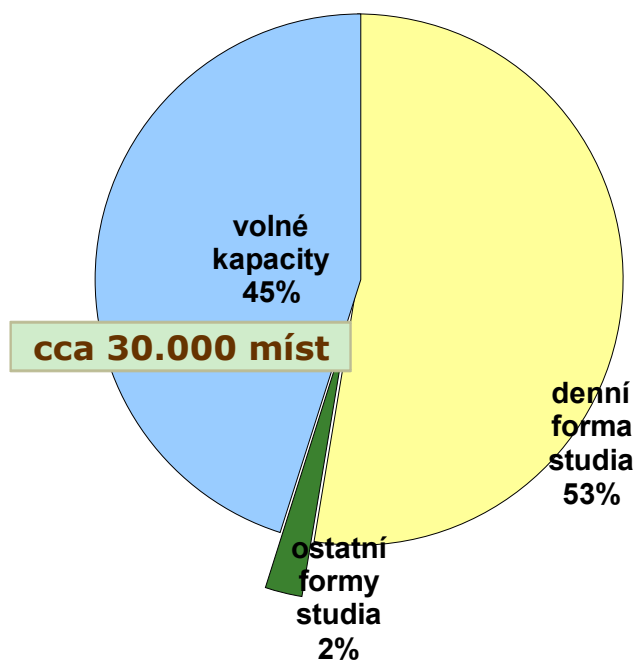
Za předpokladu, že by nedocházelo k optimalizaci, by byla situace v roce 2017 ještě horší.

V roce 2010 bylo 53 400 populace 16 – 19letých. S klesajícím demografickým vývojem bude v roce 2017 středoškoláků pouze 38 200 (jsou to narození v letech 1998 – 2001). Kapacita SŠ v roce 2017 bude tedy naplněna pouze z 53 % v denní formě vzdělávání a volných míst bude 45 %.

V roce 2026, kdy do středního vzdělávání budou nastupovat dnešní silné ročníky, se předpokládá 51 500 středoškoláků (tj. 96 % dnešního stavu).

Situaci v roce 2017 zachycuje následující graf č. 4.

Graf č. 4 Kapacity SŠ zřizovaných krajem a jejich naplněnost v roce 2017

Zdroj: [www.kraj-jihomoravský](http://www.kraj-jihomoravsky.cz), odbor školství. [online]. [cit. 2012-02-28].

Podrobněji se ještě podíváme na současný stav využití kapacity sítě středních škol v jednotlivých okresech JMK.

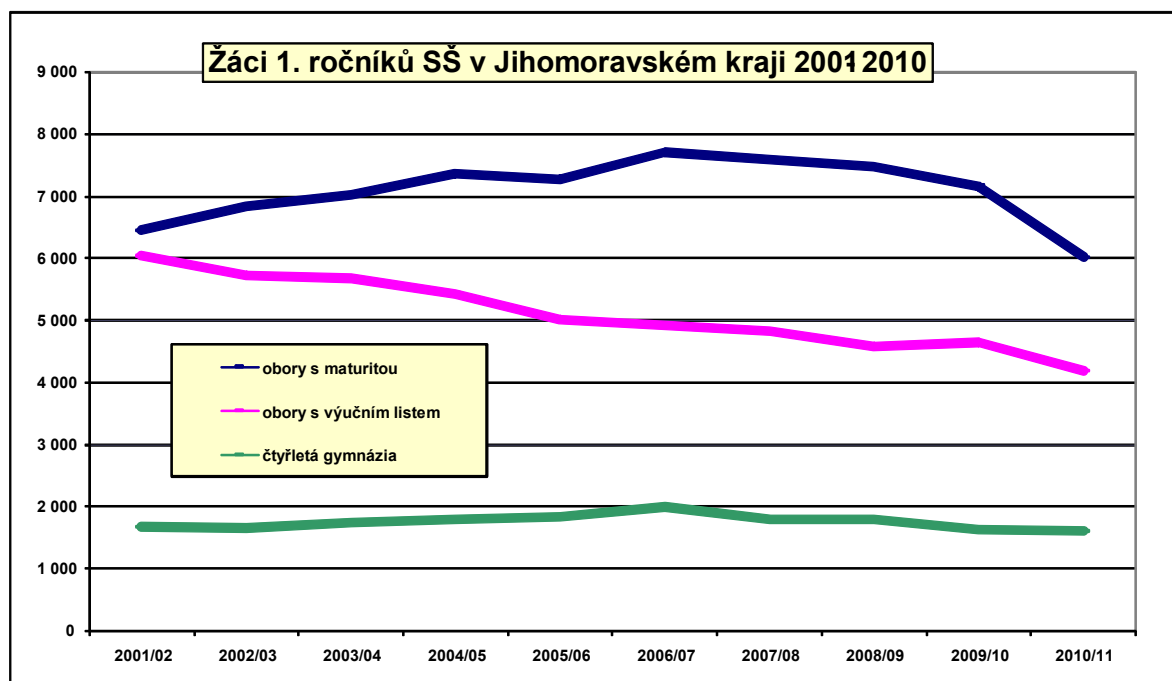
Tab. č. 7 Počty žáků a kapacity středních škol podle okresů v JMK - školní rok 2010/11

	žáci celkem	kapacita	Naplnění
Blansko	4 728	6 294	75,12%
Brno – město	23 748	31 035	76,52%
Brno – venkov	3 565	4 610	77,33%
Břeclav	3 872	5 134	75,42%
Hodonín	6 862	9 405	72,96%
Vyškov	2 902	4 165	69,68%
Znojmo	4 342	5 560	78,09%
JMK	50 019	66 203	75,55%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů JMK, odbor školství. [online]. [cit. 2012-03-15].

V tabulce můžeme vidět, kolik je v jednotlivých okresech JMK žáků přijatých do středního vzdělávání. Kapacity škol jsou ve všech okresech vyšší, než je přijatých žáků. Průměrně jsou školy naplněny na 75,55 %. Nejhorší situace je v okrese Vyškov, kde je kapacita škol využita pouze na 69,68 %.

Graf č. 5 Žáci 1. ročníků SŠ v Jihomoravském kraji 2001 – 2010

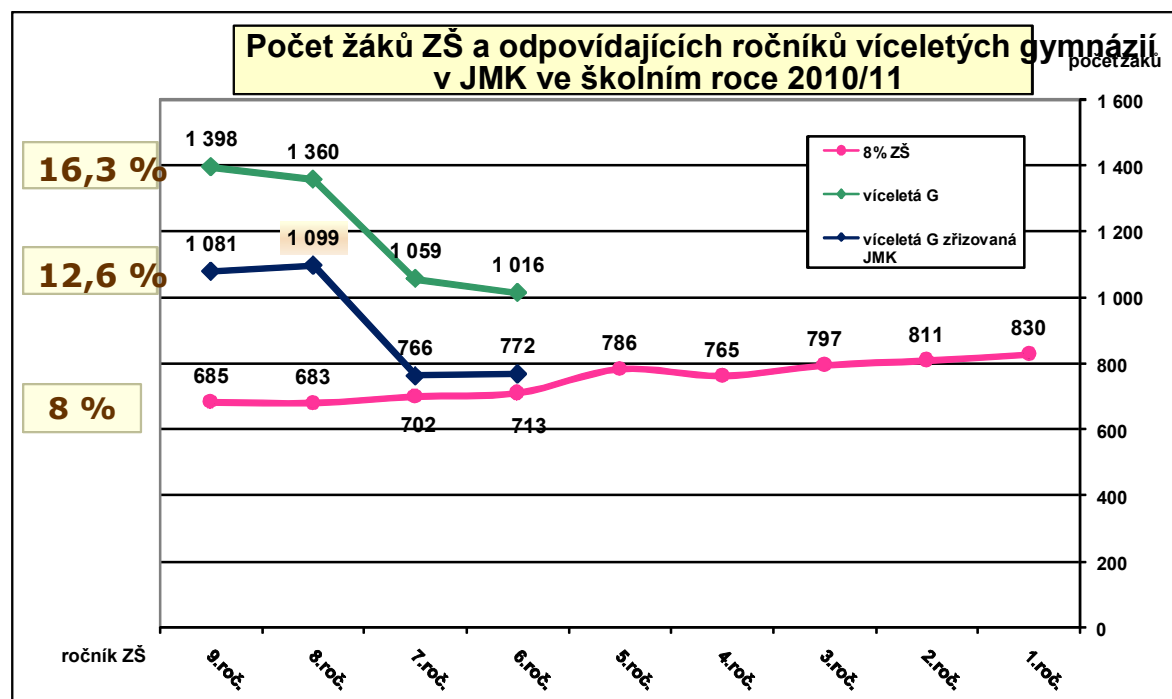
Zdroj: www.kraj-jihomoravsky.cz, odbor školství. [online]. [cit. 2012-03-15].

Graf č. 5 znázorňuje jaký je zájem o dané druhy středního vzdělávání od roku 2001 – 2011. Čím větší zájem, tím jsou více zaplněny i kapacity daných škol.

Zájem o čtyřletá gymnázia je téměř po celé období stabilní, i když demografická křivka má klesající tendenci. Největší změnu zaznamenaly obory s výučním listem, kde zájem žáků neustále klesá. Obory s maturitou zaznamenaly od roku 2001 do roku 2007 zvýšený zájem, bohužel od roku 2008 opět s klesající demografickou křivkou klesá i počet žáků, kteří mají zájem o tyto obory. Největší propad byl zaznamenán v roce 2010 – 2011. Na základě zájmu o dané druhy škol, bychom mohli rozhodnout, které druhy škol je nutno podpořit a které naopak v rámci finančních úspor zredukovat.

Velký počet dětí odchází na víceletá gymnázia od 6 nebo 8 třídy ZŠ (13 %). Gymnázium jako takové je výběrová škola, která by měla být pro velmi nadané žáky. Podle statistik je těchto žáků cca. 3 % v rámci celé ČR. Jelikož je v ČR nastaven systém financování na žáka, školy si jednotlivé žáky doslova přetahují. Příjímací kritéria jsou nastaveny tak, aby zahrnuły téměř každého žáka a tím je zaručena také naplněnost gymnázií. Berou tedy i žáky s horším prospěchem, jen aby byli tzv. do počtu. To se odráží na úrovni vzdělání. Na druhé straně žáci odcházejí ze ZŠ a z toho vyplývá méně žáků, méně financí pro tyto školy. Zároveň také odcházejí ze ZŠ tzv. tahouni třídy, kteří udržovali určitou kvalitu vzdělávání, podle představitelů odboru školství JMK. Kapacity gymnázií jsou tedy v převážné míře využity dostatečně.

Graf č. 6 Kolik odchází žáků na víceletá gymnázia.

Zdroj: www.kraj-jihomoravsky.cz, odbor školství. [online]. [cit. 2012-03-21].

Z grafu můžeme vyčíst, jaký počet žáků by odcházelo ze ZŠ při optimální hranici (8 %). Ve skutečnosti odchází na víceletá gymnázia mnohem více žáků, tj. v rámci JMK 12,6 %, v rámci celé ČR je to ještě více – 16,3 %.

Celkem se na gymnáziích vzdělává kolem 30 % žáků.

V rámci optimalizace se nabízí otázka, zda by nebylo vhodné zrušit některé třídy víceletých gymnázií, aby zahrnuly tyto školy pouze děti s určitým talentem.

K jakým úsporám tedy dochází při zrušení třídy nebo několika míst v dané škole?

Především by došlo k úplné naplněnosti tříd. Provozní náklady zůstávají stejné. Škola je musí zaplatit, i když mají méně žáků. Ty platí zřizovatel, tedy kraj. Republikový normativ, finance z MŠMT se platí na žáka. Tedy méně žáků, méně financí. To jsou peníze především na mzdové náklady. Nedostatečné finance na mzdové náklady musí dofinancovat zřizovatel škol. Samozřejmě, když se sníží počet žáků, musí se propustit i pedagogičtí pracovníci. Nastává úspora pro MŠMT, ale pro zřizovatele se náklady zvyšují. Druhou variantou je sloučení škol, což znamená, jeden subjekt postupem času opouští nemovitosti, ve kterých se uskutečňovala výuka a přesouvá se do objektů druhé školy. Kde společně užívají tyto prostory. Zaniká jedno ředitelství. Z toho plyne. Ušetří se za provozní náklady jedné celé budovy (zřizovatel) a dále mzdové náklady jednoho ředitelství (MŠMT). Z MŠMT dostanou finance na každého žáka, víc žáků – více financí = více peněz na mzdy (platy pedagogů rostou). Z toho jednoznačně plyne, že větší úspora vznikne při zrušení, či sloučení škol. Každopádně je to, ale razantnější zásah a dosti tvrdě zasahuje do mnoha životů zúčastněných.

Závěr: V JMK se v současné době nachází cca 91 veřejných středních škol, které nabízí všeobecné, i odborné vzdělávání. Počet míst v těchto školách je 66 203, ale studentů, kteří se účastní středního vzdělávání, je pouze 50 019. Z toho jasně plyne, že kapacity škol jsou nedostatečně využity. Průměrně na 75,5 %.

Z hlediska zájmu žáků o dané druhy škol je poměrně vysoký zájem o gymnázia, o obory s maturitní zkouškou byl největší zájem v letech 2001 – 2006, a v současnosti zájem opět klesá. Nejmenší zájem a tedy nejméně využity kapacity škol jsou o obory s výučním listem.

4.2.2 Financování regionálního školství

Regionální školství je financováno:

- ✓ Z prostředků zřizovatele – kraje
- ✓ Ze státního rozpočtu

✓ Z ostatních zdrojů

Výdaje na resort školství se každoročně zvyšují, i přesto, že žáků je stále méně. Důvodem jsou nenaplněné kapacity škol.

Výše republikových normativů

JMK každoročně obdrží ze státního rozpočtu na regionální školství určitou finanční částku, stanovenou podle republikových normativů. Republikový normativ stanovuje ministerstvo školství jako výši výdajů připadající na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka, studenta příslušné věkové kategorie v oblasti předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných krajů. Výše výdajů, které jsou poskytnuty ze státního rozpočtu, jsou určeny na neinvestiční výdaje, konkrétně na mzdové výdaje + odvody a na ostatní neinvestiční výdaje (ONIV). To jsou neinvestiční výdaje, které jsou určeny na výuku, na školní potřeby, výdaje na další vzdělávání pedagogů apod. Součástí republikových normativů je také vyjádření limitu počtu zaměstnanců připadajících na 1000 žáků v dané věkové kategorii.³¹ O jaké finanční částky v rámci RgŠ v ČR se jedná, můžeme sledovat v následující tabulce.

Tab. č. 8 Normativní rozpis rozpočtu RgŠ ÚSC na rok 2012

	Výkony 2011/12	NIV celkem v tis.Kč.	MP vč. odvodů v tis.Kč.	ONIV celkem v tis. Kč.	Zam.
věková kategorie					
3 - 5 let	335 991	13 047 540	12 977 653	69 887	43 210
6 -14 let	823 982	41 054 905	40 688 232	366 673	107 612
15 - 18 let	374 197	21 597 900	21 407 809	190 091	54 466
19 - 21 let	15 347	755 762	750 637	5 125	1 973
3 - 18 let v KZÚV	4 977	1 178 157	1 172 433	5 724	3 478
RgŠ ÚSC celkem	1 554 494	77 634 264	76 996 764	637 500	210 741

Zdroj: www.msmt.cz, normativní rozpis rozpočtu RgŠ 2012. [online]. [cit. 2012-03-15].

V tabulce můžeme vidět, že nejvyšší republikový normativ připadá pro žáky ve věkové kategorii 6 – 14 let. Nejnižší republikový normativ pak připadá na studenty ve věkové kategorii 19 – 21 let. Celková částka z MŠMT na NIV je 77 634 264 tis. Kč.

³¹MŠmt. [online]. [cit. 2012-04-05]. <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/normativy-1>

Tab. č. 9 Normativní rozpis rozpočtu RgŠ v JMK za roky 2006, 2007, 2008 a 2012.

	NIV celkem	MP celkem	Platy	OON	odvody pojistné	odvody FKSP	ONIV	Počet zam.
2006	7 367 469	5 255 970	5 198 060	57 910	1 839 590	103 961	167 948	24 336
2007	7 731 865	5 519 620	5 459 066	60 554	1 931 867	109 181	171 197	24 101
2008	7 826 623	5 620 033	5 561 520	58 513	1 967 012	111 230	128 348	23 898
2012	8 514 286	6 255 551	6 189 251	66 300	2 126 888	61 892	69 955	23 104

Zdroj: www.mšmt.cz, normativní rozpis rozpočtu RgŠ pro jednotlivé roky. [online]. [cit. 2012-03-15].

NIV celkem – neinvestiční výdaje

MP celkem – mzdové prostředky

Platy – prostředky na platy pedagogických i nepedagogických pracovníků

OON – ostatní osobní náklady

Odvody pojistné – povinné odvody na sociální a zdravotní pojištění

Odvody FKSP – odvody na Fond kulturních a společenských potřeb

ONIV – ostatní neinvestiční výdaje (výdaje na učebnice, výdaje na praktické vyučování, výdaje na další vzdělávání pedagogů...)

Počet zam. – počet pedagogických i nepedagogických zaměstnanců

Jak vidíme, v tabulce celkový NIV se každým rokem zvyšuje, převážná část je poskytnuta na mzdové výdaje. Počet zaměstnanců postupem času ubývá, což je logické vzhledem k ubývajícimu počtu žáků. ONIV se každoročně snižuje. Rozdíl mezi rokem 2006 a 2012 je více než polovina. Jsou to finance na pomůcky a výuku, kvalita vzdělávání klesá.

	NIV Kč/žák	ONIV Kč/ žák
2006	48 414	1196
2007	50 776	1196
2008	52 512	921
2012	57 718	508

Tab. č. 10 Republikový normativ na 1 žáka věkové kategorie 16 – 19letých v roce 2006, 2007, 2008, 2012

Zdroj: www.mšmt.cz, údaje o republikovém normativu na 1 žáka. [online]. [cit. 2012-03-18].

Rozpis republikového normativu na 1 žáka věkové kategorie 16 – 19 let se postupem času zvyšuje, ale ONIV se naopak snižuje. Z toho vyplývá, že výdaje na mzdy zaměstnanců se navyšují na úkor výdajů na učební pomůcky.

Provedeme studii:

V případě zakonzervování stavu v roce 2012 středních škol, tzn. výše republikového normativu na jednoho žáka tj. 57 718,- (údaj jsme vzali z tab. č. 9) by JMK obdrželo z MŠMT do budoucna tyto finanční částky.

- V roce 2012, kdy počet žáků je okolo 50 000, částka z MŠMT činila (počet žáků, krát normativ na jednoho žáka) 2 885 900 000,-. Doplatek na mzdové náklady 0,-.
- V roce 2017, kdy se počet žáků rapidně snižuje (pouhých 36 500 žáků), by tato částka činila 2 106 707 000,-. Protože z financí, které poskytuje MŠMT, jsou hrazeny z největší části mzdy, **musel by kraj (zřizovatel) doplatit 779 193 000,- na mzdové náklady**, aby se vyrovnaly roku 2012.
- V roce 2026, kdy na střední školství nastoupí silné ročníky 2007-2010, tj. 48 000 žáků, by se částka z MŠMT opět navýšila na 2 770 464 000,-. **Doplatek by činil 115 436 000,-.**

Jak jsme mohli vidět v předchozí tab. č. 9 republikový normativ se každoročně nepatrně zvyšuje. Zcela jistě by ale toto zvýšení nepokrylo výdaje na mzdy, při tak nízkém počtu žáků. Zřizovatel by musel tyto výdaje doplatit. Mzdy pedagogů by se měly každoročně zvyšovat.

Výše krajských normativů

Příslušnou finanční částku (NIV), vypočtenou dle republikových normativů pro příslušný kraj, zašle MŠMT na zvláštní účet kraje.

Celkové NIV přerozděluje odbor školství JMK v přenesené působnosti prostřednictvím krajských normativů přímo školských organizacím zřizovaných krajem na tzv. přímé výdaje.

Krajský normativ stanoví krajský úřad JMK podle vyhlášky o krajských normativech, s ohledem na:

- ✓ Průměrný počet jednotek výkonu připadající na jeden plný pracovní úvazek pedagogického pracovníka (Np).
- ✓ Průměrný počet jednotek výkonu připadající na jeden plný pracovní úvazek nepedagogického pracovníka (No).
- ✓ Průměrná měsíční výše nárokových a nenárokových složek platů pedagogických pracovníků (nároková složka - skutečné zařazení pedag. pracovníka v platových třídách, nenároková složka – vychází se z objemu průměrného platu + osobní příplatky – Pp).
- ✓ Průměrná měsíční výše nárokových a nenárokových složek platů nepedagogických pracovníků – Po).

Výše krajských normativů jsou pro každý druh a typ středního vzdělávání jiné.

Příklady výše krajských normativů jsou popsány v následujících tabulkách. Porovnání je zaměřeno na normativ mzdových prostředků MP, jelikož výdaje na mzdy tvoří stěžejní část finančních prostředků poskytovaných jednotlivým školám.

Normativ MP je u škol, jejichž činnost je realizována pedagogickými a nepedagogickými pracovníky dán vztahem:

$$\text{Normativ MP} = 12 * (1/N_p * P_p + 1/N_o * P_o)^{32}$$

Tab. č. 11 Výše krajských normativů v KČ. pro dané obory v JMK

Informační technologie	2009	2010	2011
normativ MP pedagog / žák	22 199	23 309	25 099
normativ MP nepedagog/ žák	3 777	3 950	4 802
celkem normativ MP/ žák	25 976	27 259	29 901
průměrný normativ v ČR	28 086	29 447	29 486

V tabulce můžeme vidět, že krajský normativ se každoročně zvyšuje, rozdíly v normativech v JMK a jiných krajích se výrazně neliší.

Zdravotní asistent	2009	2010	2011
normativ MP pedagog/žák	27 942	29 346	29 301
normativ MPnepedagog/žák	4 689	5 114	5 337
celkový normativ MP/žák	32 631	34 460	34 638
průměrný normativ v ČR	36 523	38 094	35 799

Obor zdravotní asistent má v roce 2010 normativ 34 460, určený JMK. Průměrný normativ v jiných krajích je poněkud vyšší (38 094). V následujícím roce se rozdíl snižuje.

Obchodní akademie	2009	2010	2011
normativ MP pedagog/žák	23 490	24 671	24 664
normativ MPnepedagog/žák	3 261	3 556	3 711
celkový normativ MP/ žák	26 751	28 227	28 375
průměrný normativ v ČR	27 285	28 776	28 611

Obchodní akademie má téměř vyrovnaný normativ s jinými kraji. Rok od roku se normativ také nijak výrazně nezvyšuje.

Gymnázium 4leté	2009	2010	2011
normativ MP pedagog/žák	24 506	25 549	26 143
normativ MP nepedagog/žák	2 921	3 161	3 143
celkový normativ MP	27 427	28 710	29 286
průměrný normativ v ČR	28 175	29 366	28 912

Normativ pro gymnázium 4leté je v roce 2011 v JMK mírně vyšší, než je průměrný normativ v ČR.

³² MŠMT.[online]. [cit. 2012-04-05]. <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/porovnani-krajskych-normativu-mzdovych-prostredku-a>

Gymnázium 6leté	2009	2010	2011
normativ MP pedagog/žák	20 807	21 692	22 197
normativ MP nepedagog/žák	2 921	3 161	3 143
celkový normativ/ žák	23 728	24 853	25 340
průměrný normativ v ČR	25 209	26 426	26 030

Normativ pro gymnázia 6letá se dělí na nižší normativ, který platí pro nižší sekundární vzdělávání. Má rok od roku stoupající tendenci. Vyšší normativ je platný pro vyšší sekundární vzdělávání a je totožný s normativem pro gymnázia 4letá.

Gymnázium 8leté	2009	2010	2011
normativ MP pedagog/žák	20 807	21 692	22 286
normativ MP nepedagog/žák	2 921	3 161	3 143
celkový normativ MP/ žák	23 728	24 853	25 429
průměrný normativ v ČR	24 284	25 210	24 819

Gymnázia 8letá se též dělí na nižší sekundární vzdělávání – nižší normativ (viz tab.) a vyšší sekundární vzdělávání – vyšší normativ, který je totožný pro gymnázia 4letá.

Normativ na žáka se každoročně zvyšuje = rostou náklady na školství. V JMK je ve všech oborech nižší normativ než je průměr v ČR.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MŠMT o krajských normativech pro jednotlivé obory. [online]. [cit. 2012-03-25].

Finance na provoz od zřizovatelů škol:

Školy a školská zařízení dostanou finance také od svých zřizovatelů a to na provozní náklady, které jsou bohužel rok od roku nižší.

Zřizovatelé veřejných středních škol jsou kraj. V letech 2010 – 2012 poskytl na provozní výdaje tyto částky (v tis.):

2010	761 752,-
2011	738 487,-
2012	736 649,-

Výdaje na provoz od JMK se snižují, jelikož již několik let dochází k pozvolné institucionální optimalizaci.

Výdaje z rozpočtu JMK celkem (v tis.):

2010	1 048 862,-
2011	808 126,-
2012	915 833,-

Výdaje na střední školství, které poskytuje zřizovatel tedy JMK každoročně klesají. Celkové výdaje JMK na školství se od provozních liší, neboť jsou ještě z rozpočtu hrazeny různé dotační programy, stipendia pro žáky v učebních oborech, Zlatý Ámos... aj.

Ze státního rozpočtu (MŠMT) byly poskytnuty JMK celkem finance (v tis.):

2010	8 709 448,-
2011	8 873 805,-
2012	9 086 415,-

Finanční prostředky ze státního rozpočtu jsou rok od roku nepatrně vyšší, přesto se snižujícím počtem žáků jsou finance na mzdové výdaje nedostačující.

Celkem činí výdaje v JMK na školství (v tis.):

2010	9 758 309,-
2011	9 681 931,-
2012	10 002 248,-

Podrobně si zde můžeme ještě rozebrat veškeré finanční náklady na konkrétní gymnázium ve Znojmě - **Gymnázium DR. Karla Polesného, Znojmo**

Tab. č. 12 **Finanční příspěvek z MŠMT v tis.**

rok	počet žáků	počet zam.	mzdy	FKSP, odvody	ONIV	celkem	1 žák v Kč
2009	748	72,6	21 486	7 523	759	29 768	39 797
2010	733	71,2	20 577	7 332	474	28 383	38 722
2011	725	72,1	21 392	7 486	419	29 297	40 410

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z webových stránek JMK, odbor školství, přímé a provozní náklady gymnázií. [online]. [cit. 2012-04-05].

V tabulce č. 12 můžeme sledovat velikost finančních příspěvků z MŠMT (z největší části jsou to finance na mzdové náklady) v letech 2009 – 2011.

Počet žáků se rok od roku nepatrně snižuje. Počet zaměstnanců se nijak nemění. Mzdové náklady jsou také téměř stejné, i když by se měli asi zvyšovat. Zajímavý je vývoj finančních částek na ONIV, které rapidně klesají, ovlivňují kvalitu výuky. Mohli jsme to sledovat i v předchozích tabulkách. Výdaje na jednoho žáka z MŠMT jsou vypočteny v roce 2011 na 40 410 Kč.

Tab. č. 13 **Provozní výdaje – NIV v tis. Gymnázium Dr. K. Polesného**

rok	Počet žáků	Čistý příspěvek na provoz	nájemné	účelové dotace	celkem NIV	1 žák v Kč
2009	748	3 302	172	0	4 435	5 929
2010	733	3 753	134	50	4 667	6 367
2011	725	3 105	130	65	4 125	5 690

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z webových stránek JMK, odbor školství, přímé a provozní náklady gymnázií. [online]. [cit. 2012-04-05].

V tabulce č. 13 můžeme vidět, že při klesajícím počtu žáků se příspěvek na provoz nijak výrazně nemění. Největší zátěží bude zřejmě platba nájemného, která se každým rokem snižuje. Je to dáno spíše tím, že některé nepotřebné prostory už škola nevyužívá a byly pronajaty někomu jinému. Účelové dotace slouží k financování konkrétního projektu školy. Celkem NIV byly nejvyšší v roce 2010, v dalším roce poklesly. Provozní výdaje na jednoho žáka na gymnáziu jsou tedy 5 690 Kč. (rok 2011).

Náklady na jednoho žáka na Gymnáziu Dr. Karla Polesného ve Znojmě činí 46 100 Kč na školní rok. ($40\,410 + 5\,690 = 46\,100$)

Tyto propočty jsou pouze hrubé, poněvadž je mnoho dalších menších výdajů, které jsme do výpočtu nezahrnuli.

O gymnázia je velký zájem, mají tedy dostatečně využity i kapacity škol. V případě zkvalitnění výuky by bylo vhodné snížit počet přijímaných žáků.

Závěr: Školská zařízení, která poskytují střední vzdělávání, jsou převážně zřizována krajem. Financovány jsou z několika zdrojů, z nichž největší část plyne ze státního rozpočtu vypočítána prostřednictvím republikových normativů podle počtu žáků na středních školách. Tyto finance jsou přerozděleny zřizovatelem do škol, prostřednictvím krajských normativů. Peníze jsou určeny na neinvestiční náklady (NIV), které tvoří z největší části mzdy zaměstnanců (MP). Tyto výdaje rok od roku nepatrně rostou. Malá část je určena na učební pomůcky, na výuku aj. (ONIV). Tyto výdaje bohužel rok od roku klesají, tím se snižuje i kvalita vzdělávání.

Na provoz škol poskytuje finance kraj, tedy zřizovatel. Tyto částky se rok od roku snižují, jelikož už několik let probíhá institucionální optimalizace školských zařízení. V případě, že finance z MŠMT na mzdové výdaje jsou nedostačující, musí zřizovatel tyto výdaje doplatit. Podle provedené studie (viz výše) při zakonzervování stavu v roce 2012 by kraj musel na mzdové výdaje doplatit v roce 2012 – 0 Kč. (je to pouze studie, abych mohla předvést, jaký bude nárůst nákladů). V roce 2017, jelikož je nejnižší počet žáků na středních školách by kraj doplácel dokonce 779 193 000 Kč. V roce 2026, kdy na střední vzdělávání nastoupí ročníky z tzv. babyboomu by kraj také doplácel, ale méně – 115 436 000 Kč. Vzhledem k tomu, že počet žáků se snižuje a školy jsou financovány podle počtu žáků (finance z MŠMT), chybí školám dostatek peněz na potřebné výdaje, které hradí z rozpočtu kraj. V roce 2012 chybí na mzdové výdaje více než 100 mil. Kč.

4.3 Optimalizace

Od roku 2001, kdy došlo k převedení kompetencí škol a školských zařízení z ministerstva na kraje je JMK zřizovatelem 278 školských příspěvkových organizací (jsou zde zahrnuty všechny typy školských zařízení. K 1. 7. 2010 se tento počet snížil na 215 školských zařízení, tj. o 23 %.

Optimalizace v JMK probíhala podobně jako ve všech dalších krajích, týkala se pouze středních škol, na základních školách probíhala již v minulých letech, kdy se klesající demografická křivka projevovala již dříve. Optimalizací docházelo ke slučování dvou, nebo tří subjektů v jeden. Vzniklo jedno vedení, byla omezena provozní činnost. A samozřejmě se dávala přednost nemovitostem, které patří do vlastnictví JMK. Nemovitosti v pronájmu se vraceli majitelům, nadbytečné nemovitosti byly nabídnuty k prodeji.

Nyní má zřizovatelskou povinnost JMK k 87 středním školám. Probíhá další optimalizace, kombinace oborové a institucionální.

Kritéria, podle kterých se optimalizace řídí, jsou následující:

- ✓ Počet žáků denního studia min. 12 tříd, tj. 360 žáků (min. 342 žáků)
- ✓ Kapacita školy naplněna min na 75 %
- ✓ Průměrná naplněnost tříd – min. 24 žáků ve třídě
- ✓ Více stupňová oborová nabídka
- ✓ Užívané nemovitosti v majetku kraje

V první řadě probíhá **institucionální optimalizace**, která se týká především rušení daných institucí, které nesplňují daná kritéria a následně sloučením s jiným subjektem. Zároveň je upravena i oborová nabídka.

Dbá se především na zachování dostupnosti středního vzdělávání v kraji, zachování všeobecné, i oborové nabídky, s ohledem na specifika kraje. Neméně důležité je vytvoření, zejména v oborovém vzdělání, silných, ekonomicky efektivních a stabilních škol.

U každé školy je individuálně posuzováno:

- ✓ Velikost školy – počet žáků v denním studiu střední školy
- ✓ Míra odbornosti, podle které se na základě skladby vyučovaných oborů posoudí nutnost technického vybavení školy a náročnost organizace výuky
- ✓ Konzistence vzdělávací nabídky školy – ohodnocena podle počtu skupin oborů
- ✓ Nákladnost provozu – podíl finančních prostředků z rozpočtu kraje poskytnutý na provoz organizace a počtu žáků školy
- ✓ Vztah k nemovitostem, ve kterých škola sídlí
- ✓ Spádovost školy, dostupnost středního vzdělávání v regionu
- ✓ Nutnost investičních akcí v nemovitostech využívaných školou

- ✓ Podíl pedagogických pracovníků splňujících odbornou kvalifikaci

Oborová optimalizace u slučování škol proběhne současně, u ostatních škol může probíhat později.

Oborová optimalizace, jak už název říká, se bude týkat změny oborové nabídky na školách. Základní východisko zohledňuje specifika kraje – výrobní podniky v regionu, zájem uchazečů o jednotlivé obory, počty přijatých žáků. Zároveň je nutné zachovat v určitém poměru jednotlivé úrovně středního vzdělávání. Všeobecné obory s maturitou 30 %, odborné obory s maturitní zkouškou 50 %, obory s výučním listem 20 %.

Jednotlivé obory vzdělávání na školách budou posuzovány podle těchto kritérií:

- ✓ Naplněnost tříd
- ✓ Jedinečnost oboru v kraji
- ✓ Obory, které poskytuje více subjektů, budou utlumeny (budou obsaženy pouze v jednom subjektu, aby byla naplněna třída daného oboru)
- ✓ Zájem o daný obor

Nevýhodou u oborové optimalizace může být, že se utlumí nebo zaniknou oborové nabídky na školách, budou muset odejít odborní pedagogové a těžko se bude obor vracet v případě zájmu.

Řeší se i změna ve financování středních škol, především z kapitoly MŠMT.

Nové změny se zaměřují na více parametrů, podle kterých se normativní financování bude plnit. Mezi první z nich patří hledisko, které vychází z rámcového vzdělávacího programu. Jedná se o finance, které jsou potřeba na odučení výuky podle tohoto programu. Druhý z parametrů bude průměrná naplněnost a minimální naplněnost třídy. V průměrné bude určena maximální částka, která se nebude s počtem žáků zvyšovat. Jestliže bude minimální naplněnost, což se týká spíše ZŠ, vesnické dvoutrídky, bude se financování řídit rámcovým vzdělávacím programem, na který se poskytne potřebná částka, která je nezbytně nutná.

V rámci optimalizace proběhly tyto změny viz tab. č. 14.

Tab. č. 14 Přehled počtu příspěvkových organizací zřizovaných JMK

	2001/2	2010/11
střední školy	115	87
spec. střední školy	6	5
školní statky	4	0
střediska praktického vyučování	2	0
VOŠ	1	1
jazykové školy	2	1
domovy mládeže	3	2

pedagogicko -psychol. poradny	8	5
ZUŠ	42	40
sřediska volného času	30	22
školy v přírodě	1	0
plavecké školy	2	0
Celkem	216	163

Zdroj: [www.stranky](http://www.stranky.jmk.cz) JMK, odbor školství,

V tabulce můžeme sledovat, k jakým změnám příspěvkových organizací zřizovaných JMK docházelo od roku 2001 do roku 2010. Je jasné, že docházelo k úbytku, a to z 216 příspěvkových organizací na 163. Dochází k úspoře financí na provoz těchto objektů pro zřizovatele i k úspoře financí z MŠMT na NIV.

Změny, týkající se slučování středních škol.

V září 2011 bylo rozhodnuto o 30 subjektech na území JMK, které byly sloučeny do 15 subjektů. V rámci celého kraje se řešila budoucnost OA. Téměř ve všech případech byly sloučeny s gymnázii, jelikož se svým výukovým programem podobají. Můžeme se zde podrobněji podívat, o jaké subjekty se jedná, zda školy mají nedostatečně zaplněné kapacity, jaký mají žáci zájem o tyto školy. V závěru vyhodnotím, kolik se ušetří těmito optimalizačními kroky na provozních nákladech, které poskytují školám zřizovatelé. Na prvním místě je vždy napsána nástupnická organizace.

Změny se týkají těchto subjektů:

Tabulky č. 15 Přehled škol, které byly zasaženy optimalizací

1. SOŠ a SOU – MŠP, Letovice, Tylova 500 se sloučí se školou uměleckoprůmyslovou a technickou, Velké Opatovice, Mládežnická 430

Školní rok 2010/11, stav před sloučením.

	Přijatí žáci	kapacita	naplnění
SOŠ a SOU- MPŠ	410	664	61,75%
uměleckoprůmyslová a technická	177	300	59,00%

Nový název: Masarykova střední škola Letovice

- Příspěvek od zřizovatele na provoz činil pro SOŠ a SOU Letovice 5 113 000,- na jednoho žáka to činí 6 878,-. Sídli ve svých prostorách.
- Příspěvek na provoz od zřizovatele pro Uměleckoprůmyslovou školu technickou činil 3 044 000,- na jednoho žáka to činí 13 898,-. Sídli ve svých prostorách.

2. OA, SOŠ knihovnická a VOŠ knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno, Kotlářská 9 se sloučí s OA a VOŠ obchodní, Brno, Pionýrská 23

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplnění
OA, SOŠ knihovnická a VOŠ knihovnických a informačních a sociálních služeb	447	450	99,30%
OA a VOŠ obchodní	278	290	95,86%

Nový název: OA, SOŠ knihovnická a VOŠ Brno

- Příspěvek od zřizovatele na provoz OA, SOŠ knihovnická činil 6 639 000,-, na jednoho žáka činí 5 442,-. Nájemné neplatí, neboť je ve svých prostorách.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz OA a VOŠ obchodní činil 3 732 000,-, na jednoho žáka činí 5 063,-. Má své vlastní prostory.

3. SŠUD a VOŠR, Brno, Husova 10 a VOŠ oděvního designu a managementu sloučena s SPUŠ textilní Brno, Francouzská 101

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplnění
SŠUD a VOŠR a VOŠ oděvního designu a managementu	81	90	90,00%
SŠUD a VOŠR a VOŠ oděvního designu a managementu	233	240	97,08%
SPUŠ textilní	117	192	60,94%
SPUŠ textilní	318	540	58,89%

Nový název: Střední škola umění a designu a VOŠ Brno

- Příspěvek od zřizovatele na provoz SŠUD a VOŠR činil 4 575 000,-, na jednoho žáka činí 9 529,-. Platí nájemné 685 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz SPUŠ textilní činil 4 552 000,-, na jednoho žáka činí 8 201,-. Sídli ve svých prostorách.

4. SŠIT a SP, Brno, Purkyňova 97 sloučena s SPŠ elektrotechnická, Brno, Kanicova

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	Naplnění
SŠIT a SP	1183	1290	91,71%
SPŠ elektrotechnická	572	780	73,33%

Nový název: Střední průmyslová škola elektrotechnická a informačních technologií Brno

- Příspěvek od zřizovatele na provoz SŠIT a SP činil 8 754 000,-, na jednoho žáka činí 5 801,-. Nájemné 104 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz SPS elektrotechnická činil 4 718 000,-, na jednoho žáka 7 215,-. Nájemné 60 000,-.

5. SŠ potravinářská a služeb, Brno, Charbulova 106 sloučena s SOŠ a SOU obchodní, Brno, Jánská 22

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplnění
SŠ potravinářská a služeb	2315	3260	71,01%
SOŠ a SOU obchodní	1189	1800	66,06%

Nový název: Střední škola potravinářská, obchodní a služeb Brno

- Příspěvek od zřizovatele na provoz SŠ potravinářská a služeb činil 18 680 000,-, na jednoho žáka činí 7 136,-. Nájemné 0,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz SOŠ a SOU obchodní činil 9 366 000,-, na jednoho žáka činí 6 400,-. Nájemné 1 692 000,-.

6. SOŠ průmyslová E. Beneše a SOU, Břeclav, nábr. Komenského 1 sloučena s OA, Břeclav, Smetanovo nábřeží 17

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplněnost
SOŠ průmyslová	1215	1524	79,72%
OA	335	460	72,83%

Nový název: Střední průmyslová škola E. Beneše a Obchodní akademie Břeclav

- Příspěvek od zřizovatele na provoz SOŠ průmyslová činil 12 217 000,-, na jednoho žáka 8 180,-. Nájemné 60 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz OA činil 3 524 000,-, na jednoho žáka činí 4 731,-. Nájemné 4 000,-.

7. Gymnázium, Hodonín, Legionářů 1 sloučeno s OA a JŠ s právem SJZ, Hodonín, Velkomoravská 13

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	Naplnění
Gymnázium	455	500	91,00%
OA a JŠ	338	520	65,00%

Nový název: Gymnázium, OA a JŠ s právem SJZ Hodonín

- Příspěvek od zřizovatele na provoz gymnázia činil 3 037 000,-, na jednoho žáka činí 4 793,-. Nájemné 40 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz OA a JŠ činil 2 399 000,-, na jednoho žáka 4 858,-. Nájemné 0,-.

8. SOŠ oděvní a SOU, Strážnice, Úprkova 1733 sloučena s SOŠ, Strážnice, Skácelova

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplnění
SOŠ oděvní a SOU	411	550	74,73%
SOŠ	348	480	72,50%

Nový název: Střední škola Strážnice

- Příspěvek od zřizovatele na provoz SOŠ oděvní a SOU činil 3 612 000,-, na jednoho žáka činí 8 330,-. Nájemné 20 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz SOŠ činil 4 484 000,-, na jednoho žáka činí 8 132,-. Nájemné 0,-.

9. VOŠ, SOŠ a SOU, Bzenec, nám. Svobody 318 sloučena s SŠ lesnická a rybářská, Bzenec, Přívoz 735

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplnění
VOŠ, SOŠ a SOU	0	90	0
SŠ lesnická a rybářská	289	300	96,33%

Nový název: Střední škola gastronomie, hotelnictví a lesnictví Bzenec

- Příspěvek od zřizovatele na provoz VOŠ, SOŠ a SOU činil 11 764 000,-, na jednoho žáka činí 9 843,-. Nájemné 0,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz SŠ lesnická a rybářská činil 6 014 000,-, na jednoho žáka činí 14 121,-. Nájemné 0,-.

10. Klvaňovo gymnázium, Kyjov, Komenského 549 sloučeno s Střední odborná škola zdravotnická a sociální, Komenského 46

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	Přijetí žáci	kapacita	naplnění
Klvaňovo gymnázium	598	840	71,19%
SOŠ zdravotnická a sociální	355	380	93,49%

Nový název: Klvaňovo gymnázium a SOŠ zdravotnická a sociální

- Příspěvek od zřizovatele na provoz gymnázia činil 4 939 000,-, na jednoho žáka činí 5 841,-. Nájemné 67 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz SOS zdravotnická a sociální činil 2 805 000,-, na jednoho žáka činí 5 276,-. Nájemné 7 000,-.

11. Gymnázium Bučovice, Součková 500 sloučeno s Obchodní akademií, Bučovice, Komenského nám. 211

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplnění
Gymnázium	357	420	85,00%
Obchodní akademie	219	300	73,00%

Nový název: Gymnázium a OA Bučovice

- Příspěvek od zřizovatele na provoz Gymnázia činil 2 338 000,-, na jednoho žáka činí 4 588,-. Nájemné 10 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz OA činil 1 909 000,-, na jednoho žáka činí 6 831,-. Nájemné 0,-.

12. Gymnázium, Vyškov, Komenského náměstí 16 sloučena s SŠ zdravotnickou a zemědělsko-ekonomickou, Vyškov, náměstí Svobody 50

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplnění
Gymnázium	689	780	88,33%
SŠ zdravotnická, zemědělsko-ekonomická	393	610	64,43%

Nový název: Gymnázium a SOŠ zdravotnická a zemědělsko-ekonomická

- Příspěvek od zřizovatele na provoz Gymnázia činil 6 446 000,-, na jednoho žáka činí 4 800,-. Nájemné 1 780 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz SŠ zdravotnická, zemědělsko-ekonomická činil 4 648 000,-, na jednoho žáka 7 087,-. Nájemné 320 000,-.

13. Gymnázium a střední pedagogická škola, Znojmo, Pontassievska 3 sloučena s Obchodní akademií a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Znojmo, Přemyslovců 4

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplněnost
Gymnázium a Střední pedagogická škola	743	800	92,88%
OA a Jazyková škola	343	440	77,95%

Nový název: Gymnázium, Střední pedagogická škola, Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Znojmo

- Příspěvek od zřizovatele na provoz Gymnázia a střední pedagogické školy činil 5 704 000,-, na jednoho žáka činí 6 293,-. Nájemné 160 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz OA a Jazykové školy činil 2 437 000,-, na jednoho žáka činí 5 233,-. Nájemné 30 000,-Kč.

14. OŠO a SOUR, Moravský Krumlov, nám. Klášterní 127 sloučena s SOŠ a SOU dopravní a mechanizační, Ivančice, Krumlovská 25

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	přijetí žáci	kapacita	naplnění
OŠO a SOUR	673	715	94,13%
SOŠ a SOU	382	600	63,67%

Nový název: Střední škola dopravy, obchodu a služeb

- Příspěvek od zřizovatele na provoz OŠO a SOUR činil 7 709 000,-, na jednoho žáka činí 8 314,-. Nájemné 134 000,-.
- Příspěvek od zřizovatele na provoz SOŠ a SOU činil 4 487 000,-, na jednoho žáka činí 8 989,-. Nájemné 280 000,-.

15. SOU, Tišnov, nám. Míru 22 – převod činnosti ZŠ a internátu ze ZŠ a DD Podklášteří

Školní rok 2010/11, stav před sloučením

	Přijetí žáci	kapacita	naplnění
SOU	302	500	60,40%
ZŠ	0	0	0

Nový název: Střední škola a Základní škola Tišnov

- Příspěvek od zřizovatele na provoz SOU činil 3 486 000,-, na jednoho žáka činí 9 668,-. Nájemné 100 000,-.

- Příspěvek od zřizovatele na provoz ZŠ, internátu a DD činil 4 033 000,-, na jednoho žáka činí 34 890,-. Nájemné 0,-.

Z těchto informací můžeme vypočítat, že **průměrný provozní normativ na jednoho žáka v roce 2010/11 činil 7 710,-**, při počtu přibližně 50 000 žáků na středních školách. **Celková finanční částka na provoz tedy činí 385 500 000,-.**

V roce 2017, kdy na střední vzdělávání nastoupí nejméně žáků tj. 37 000, by musel být provozní normativ na jednoho žáka již 10 430,-, když budou zachovány provozní výdaje stejné s rokem 2010. Kraj by musel doplácet celkem 100 640 000,- ročně na provozní výdaje.

V roce 2027, kdy na středním vzdělávání nastupuje 48 800 studentů, bude provozní normativ opět klesat a to na 7 908,-. Kraj by musel doplácet 9 662 400,- ročně.

Sloučením jednotlivých subjektů dochází ke zrušení patnácti ředitelství, časem se méně využívané prostory budou opouštět, školy budou sestěhovány, aby byla využita kapacita celé školy. Zároveň bude provedena oborová optimalizace. (obory o které není zájem, nebo jsou na více školách, budou omezeny.)

Závěr: Od roku 2001, kdy střední školství přešlo pod kraje, se postupně školy i školské zařízení v rámci úspor redukují. Docházelo ke zrušení, nebo sloučení dvou subjektů v jeden. Vzniklo jedno vedení, byla omezena provozní činnost a mnohdy došlo k opuštění využívaných nemovitostí, které byly vráceny původním majitelům, nebo využity pro jiné účely. Docházelo k optimalizaci institucionální, i oborové. Tyto změny nastávají z důvodu malého počtu žáků na školách a nedostatečného využití kapacit škol. V 2011 je JMK zřizovatelem 87 SŠ. K datu září 2011 dochází k optimalizaci 30 subjektů, které jsou sloučeny do 15 subjektů. Tímto krokem se sníží počet míst na školách o 2000.

Rozhodujícím kritériem pro výběr těchto subjektů byla nedostatečná využitelnost kapacity školy, nízký zájem a počet žáků ve třídách. Kraj jako zřizovatel veřejných SŠ se snaží optimalizací o úspory v resortu školství, kdežto na soukromých školách se oborová nabídka rozšiřuje. (jelikož jsem se podrobně nezabývala soukromými školami, nelze utvořit jednoznačný závěr. Financovány jsou z MŠMT, provozní náklady hradí zřizovatel, což není kraj).

Náměstek hejtmána pro školství Stanislav Juránek se vyjádřil k optimalizaci takto: “Bez zrušení desítek tříd by kraj musel poloprázdným školám vyčlenit v následujících pěti letech přes dvě miliardy korun. Školám, které nemají dostatek studentů, totiž na provoz

nedostačují dotace na žáky, jež dostávají z ministerstva. "Po sloučení škol dáme do školství 107 milionů korun, tedy o 80 milionů méně než v případě, že by se neslučovalo".³³

4.3.1 Situace středních škol na sousedním Slovensku

Podobná situace jako v ČR je i na Slovensku. Např. v Nitranském kraji, kde od roku 2002 klesl počet středních škol ze 107 na 67. Kraj tím ušetří na mzdových a provozních nákladech a zároveň efektivně využije prostory na školách, informoval mluvčí Nitranského župana Stanislav Katrinec.

Nyní jsou v Nitranském kraji 16 gymnázií, 50 SOŠ, 1 jazyková škola. V roce 2011 byl rozpočet normativních finančních prostředků 49 044 590 EUR.³⁴

³³ ČT 24. Regiony. [online]. [cit. 2012-04-10]. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/134205-koncept-slucovani-strednich-skol-na-jizni-morave-je-plny-zmen/>

³⁴ Patriot. Nitra: kraj pokračuje v rušení škol. [online]. [cit. 2012-04-04]. <http://www.patriot.sk/2011/08/nitra-kraj-pokracuje-v-ruseni-skol-a-skolskych-zariadeni/>

5 Závěr

V této BP jsem se zabývala středním školstvím, které se dělí na všeobecné (gymnázia), odborné (střední školy s maturitní zkouškou a učiliště s výučním listem) a umělecké školy – konzervatoře. Dále do středního školství patří VOŠ.

Cílem BP bylo, zjistit zda je nutná restrukturalizace středního školství. V praktické části jsem se zaměřila na Jihomoravský kraj.

Od roku 2001 kdy střední školství bylo převedeno z MŠMT pod kraje a ten se stal zřizovatelem středních škol a školských zařízení, prošlo postupnými změnami.

Neustále se mění síť středních škol, tak aby odpovídala co nejvíce potřebám společnosti, demografickému vývoji, počtu 16 – 19letých. Velký důraz se klade na financování školství, menší už na kvalitu vzdělávání.

V České republice má demografická křivka klesající tendenci. V roce 2002 na střední vzdělávání nastupovalo téměř patnáct tisíc žáků, kteří opouštěli základní školu. V současné době se tyto počty pohybují pod hranicí deseti tisíc. Demografický vývoj do budoucna není také příznivý. Největší počet narozených dětí spadá do roku 1990, celkem 14 250 dětí. Naopak nejnižší porodnost připadá na roky 1998 – 2001. Počet narozených dětí se rovnal 9 851. Tyto děti budou nastupovat na střední vzdělávání v roce 2017. V letech 2007 – 2010 nastává tzv. babyboom, počet narozených se přibližuje devadesátým létům. Bohužel ale počet narozených z roku 1990 překročen nebyl.

V JMK se v současné době nachází cca 90 veřejných středních škol, které nabízí všeobecné, i odborné vzdělávání. Počet míst v těchto školách je 66 203, ale studentů, kteří se účastní středního vzdělávání, je pouze 53 019. Z toho jasně plyne, že kapacity škol jsou nedostatečně využity. Průměrně na 79,5 %.

Jestliže bychom zachovali stávající síť středních škol, v roce 2017 by kapacity škol byly zaplněny pouze na 57,7 % a v roce 2026 na 77,8 %. Proto je nutné, aby ubylo v JMK asi 10 000 míst ve školách.

Pro žáky vycházející z devátých tříd ZŠ nabízí kraj JMK 14 900 míst + 3500 míst nabízí ještě církevní a soukromé střední školy. Žáků je však necelých deset tisíc. Školy bojují o každého žáka, snižují své nároky na přijímací řízení, tak aby zahrnuly co nejvíce žáků a zaplnily kapacity svých škol. Tato situace se bohužel negativně promítá do kvality vzdělávání.

Z hlediska zájmu žáků o dané druhy škol je poměrně vysoký zájem o gymnázia, o obory s maturitní zkouškou byl největší zájem v letech 2001 – 2006 a v současnosti zájem opět

mírně klesá. Nejmenší zájem a tedy nejméně využity kapacity škol jsou obory s výučním listem.

Školská zařízení, která poskytují střední vzdělávání, jsou veřejná zřizována krajem, soukromá a církevní. Veřejné střední školství je financováno z několika zdrojů, z nichž největší část plyne ze státního rozpočtu vypočítána prostřednictvím republikových normativů podle skutečného počtu žáků na středních školách. Tyto finance jsou přerozděleny zřizovatelem do škol, prostřednictvím krajských normativů. Peníze jsou určeny na neinvestiční náklady (NIV), které tvoří z největší části mzdy zaměstnanců (MP). Tyto výdaje rok od roku nepatrně rostou. Malá část je určena na učební pomůcky, na výuku aj. (ONIV). Tyto výdaje bohužel rok od roku klesají, tím se snižuje i kvalita vzdělávání.

Na provoz škol poskytuje finance kraj, tedy zřizovatel. Tyto částky se rok od roku snižují, jelikož už několik let probíhá institucionální optimalizace školských zařízení. V případě, že finance z MŠMT na mzdové výdaje jsou nedostačující, musí zřizovatel tyto výdaje doplatit. V roce 2011 byly finance na mzdové výdaje z MŠMT dostačující. V současnosti (2012) má kraj vyčleněno 107 mil. právě na doplatek mzdových nákladů.

Pro rok 2012 byl republikový normativ na jednoho žáka tj. 57 718,- (údaj jsme vzali z tab. č. 10). Pokud bychom výši normativu do budoucna zakonzervovali, nastala by tato situace: V roce 2012, kdy počet žáků je okolo 50 000, částka z MŠMT by činila (počet žáků, krát normativ na jednoho žáka) 2 885 900 000,-. Doplatek na mzdové náklady 0,- (pouhá studie).

V roce 2017, kdy se počet žáků rapidně snižuje (pouhých 36 500 žáků), by tato částka činila 2 106 707 000,-. Protože z financí, které poskytuje MŠMT, jsou hrazeny z největší části mzdy, **musel by kraj (zřizovatel) doplatit 779 193 000,- na mzdové náklady**, aby se vyrovnaly roku 2012.

V roce 2026, kdy na střední školství nastoupí silné ročníky 2007 - 2010, tj. 48 000 žáků, by se částka z MŠMT opět navýšila na 2 770 464 000,-. **Doplatek by činil 115 436 000,-.**

A kolik by kraj doplácet na provozní výdaje?

Průměrný provozní normativ na jednoho žáka v roce 2010/11 činil 7 710,-, při počtu přibližně 50 000 žáků na středních školách. Celková finanční částka na provoz tedy činí 385 500 000,-.

V roce 2017, kdy na střední vzdělávání nastoupí nejméně žáků tj. 37 000, by se musel provozní normativ zvýšit na jednoho žáka na 10 430,-, když budou zachovány provozní výdaje stejné s rokem 2010. Kraj by musel doplácet celkem 100 640 000,- ročně na tyto výdaje.

V roce 2027, kdy na středním vzdělávání nastupuje 48 800 studentů, bude provozní normativ opět klesat a to na 7 908,-. Kraj by musel doplácet 9 662 000,-Kč. za rok.

Podle těchto čísel jasně vidíme, že střední školství se dostává do problémů i v oblasti financování. Postupně se snižuje počet žáků nastupujících na střední vzdělávání, provozní náklady nejsou počtem žáků ovlivňovány, bohužel ale finance z MŠMT, jelikož ty se rozpočítávají podle počtu žáků, jsou na mzdové náklady nedostačující. Kraj jako zřizovatel musí tyto částky doplatit. Nemá však ve svém rozpočtu dostatečnou rezervu na tyto výdaje. Proto je nezbytně nutné tuto situaci nějakým způsobem řešit. **Je nutná restrukturalizace středního školství.**

Musí dojít k postupnému snížení sítě středních škol. Žáci nebudou mít tak široký výběr z oborové nabídky, budou muset mnohdy dojíždět za vzděláváním. Na druhé straně dojde k většímu naplnění škol, kraj nebude muset doplácet na poloprázdné školy. Bude se moci více financí vložit na vzdělávání pedagogů, na školní pomůcky, tak aby docházelo ke zkvalitnění výuky. Tyto kroky jsou velice nepopulární. Rodiče žáků, kteří navštěvují školy, zasažené optimalizací stávkují. Neuvědomují si však, že touto redukcí ušetří peníze, nám daňovým poplatníkům, zkvalitní se střetí vzdělávání a podpoří pestrost oborové nabídky.

A jaké by bylo nejvhodnější řešení?

Jednou z možností by bylo snížit nabídku míst na osmiletých gymnáziích pod hranici 10 %. Na tyto školy je přijímáno v JMK 13 % žáků ze ZŠ a to je příliš. Podle statistik je v ČR asi 3 % talentovaných žáků, pro které je tato výběrová škola určena. Tím, že přijímají tak vysoké procento žáků, snižují prestiž a kvalitu těchto zařízení. Vzhledem ke klesající demografické křivce se zájem o gymnázia nesnižuje. Počet míst na těchto školách je stejný. Proto bych doporučila snížit počet míst na těchto výběrových školách, aby se udržela určitá úroveň kvality.

Podpořit učňovské obory, aby se staly více zajímavými. Snažit se přizpůsobit oborovou nabídku na školách firmám, které působí v kraji a budou potencionálními zaměstnavateli studentů. S těmito firmami navázat blízký kontakt, aby si „vychovali“ své zaměstnance. Zkušenost je taková, že vycházející učni nejsou připraveni pro nástup do stejné oborově zaměřené firmy, jelikož školy nemají peníze a nedokážou se přizpůsobovat vývojovým trendům.

Na stránkách JMK jsem se dočetla, že kraj se nechce zbavovat odpovědnosti za školy. Proč ale držet školy o které není zájem a musí se na ně doplácet? Proč radši nepodpořit dobře fungující veřejné ale i soukromé učňovské školy, o které je stále větší zájem.

Podle mého názoru je každá škola jakoby produkt, který se společnosti prezentuje. Zda dobře či špatně, to se odráží na zájmu, na počtu přijatých dětí na danou školu. A jestliže

není o školské zařízení dostatečný zájem, tak to svědčí i o kvalitě výuky a přístupu k samotnému vzdělávání dětí.

Na úplný závěr si odpovězme tedy na otázku: Je nutná restrukturalizace českého středního školství?

Odpověď: Ano je to nezbytně nutné.

6 Seznam literatury

Knihy

- AMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů*. 10. vyd. Praha: Grada, 2007. 800 s. ISBN 978-80-247-1407-3.
- KOUBEK, Josef. *Řízení lidských zdrojů*. 4. vyd. Praha: Managament Press, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7261-168-3.
- PEKOVÁ, Jitka.; PILNÝ, Jaroslav.; JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. akt. a rozš. vyd. Praha: Aspi, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
- PODHORSKÝ, Josef.; SVOBODOVÁ, Jaroslava. *Účetnictví příspěvkových organizací*. Ostrava: Anag, 2002. 277 s. ISBN 80-7263-141-1.
- PRŮCHA, Jan.; WALTEROVÁ, Eliška.; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha: Portál, 2008. 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.
- *Průručka pro člena zastupitelstva obce po volbách v roce 2010*, 1. vyd. Praha: SMO ČR 2010. 184 s. ISBN 978-80-254-8660-3.
- REKTOŘÍK, Jaroslav a kol.; *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. 309 s. ISBN 978-80-86929-29-3.
- *Školské zákony*. Praha: Euronion, 2008. 677 s. ISBN 978-80-7317-072-1.
- *Ústav pro informace ve vzdělávání. Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě*, ČR 2009/10. s.

Časopisy

- ELIÁŠKOVÁ, Iveta.; Jak si vybrat střední školu. *Rodina a škola*, 2009, roč. LVI, č. 9, 30 s.
- HUSNÍK, Petr. *Ministerstvo jasně preferuje odborné školství*. Učitelské noviny, březen 2011, roč. 114, č. 11, 30 s.
- HUSNÍK, Petr. *Občané, vzdělávejte se!*. Učitelské noviny, srpen 2011, roč. 114, č. 29, 30 s.
- *Soukromé školy šetří státní rozpočet*. Učitelské noviny, květen 2011, roč. 114, č. 21, 30 s.

Internetové zdroje

- Česká školní inspekce. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na: <http://www.csicr.cz/cz/home?lang=cs-CZ>
- Česká školní inspekce [online]. [cit. 2012-02-12]. Dostupné na: <http://www.csicr.cz/cz/O-nas/Zalozeni-a-cinnost-Ceske-skolni-inspekce>
- Česko. *Zákon č. 218 o rozpočtových pravidlech ČR* [online]. [cit. 2012-02-27]. <http://www.avo.cz/dokument/zak218sb.htm>
- Česko. *Zákon č. 250 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů* [online]. [cit. 2012-02-27]. <http://www.uplnezneni.cz/zakon/250-2000-sb-o-rozpocetovych-pravidlech-uzemnich-rozpocetu/>
- Český statistický úřad. *Práce, sociální statistiky – školství, kultura, zdravotnictví* [online]. [cit. 2012-01-05]. Dostupné na: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=17&cr
- ČT 24. Regiony. [online]. [cit. 2012-04-10]. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/134205-koncept-slucovani-strednich-skol-na-jizni-morave-je-plny-zmen/>
- Informační a vzdělávací portál JMK. [online]. [cit. 2012-03-03]. Dostupné na: <http://www.jmskoly.cz/>
- MŠMT. Republikové normativy. [online]. [cit. 2011-11-11]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/republikove-normativy-skol-a-skolskych-zarizeni-zrizovanych-3>
- MŠMT. *Normativy*. [online]. [cit. 2012-04-05]. <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/normativy-1>
- MŠMT. *Porovnání krajských normativů*. [online]. [cit. 2012-04-05]. <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/porovnani-krajskych-normativu-mzdovych-prostredku-a>
- MŠMT. *Školský zákon* [online]. [cit. 2011-12-8]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon>
- MŠMT. *Ekonomika školství – reforma systému financování regionálního školství* [online]. [cit. 2011-12-6]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/reforma-systemu-financovani-regionalniho-skolstvi>
- MŠMT. *Zákon o vysokých školách* [online]. [cit. 2011-12-15]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach>

- MŠMT. *Seznam platných předpisů v resortu školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2011-12-18]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/file/11075>
- Národní ústav odborného vzdělávání. *Vývoj vzdělávací politiky* [online]. [cit. 2011-12-19]. Dostupné na: <http://www.nuov.cz/vyvoj-vzdelavaci-politiky>
- Národní ústav odborného vzdělávání. *Vzdělávání a kvalifikace* [online]. [cit. 2011-12-17]. Dostupné na: <http://www.nuov.cz/vzdelavani-v->
- NICM. *Slučování středních škol pomůže firemním školám a krajům ušetří miliardy* [online]. [cit. 2012-02-12]. Dostupné na: <http://www.nicm.cz/slucovani-strednich-skol-pomuze-firemnim-skolkam-krajum-usetri-m>
- Patriot. *Nitra: kraj pokračuje v rušení škol.* [online]. [cit. 2012-04-04]. <http://www.patriot.sk/2011/08/nitra-kraj-pokracuje-v-ruseni-skol-a-skolskych-zariadeni/>
- Parlament ČR, poslanecká sněmovna [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
- Portál JMK. *Výroční zpráva Jihomoravského kraje 2010.* [online]. [cit. 2012-03-04]. <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=10529&TypeID=1>,
- *Portál o školství a vzdělávání* [online]. [cit. 2012-02-12]. Dostupné na: <http://info.edu.cz/cs/node/116>
- Region press. *Optimalizace středních škol schválena* [online]. [cit. 2012-01-10]. Dostupné na: <http://www.regionpress.cz/optimalizace-strednich-skol-schvalena-id-8902.asp>
- SME.sk. *Nové financovanie škol má vyradiť neefektívne odbory* [online]. [cit. 2012-04-04]. <http://www.sme.sk/c/6171968/jurzyca-nove-financovanie-skol-ma-vyradit-neefektivne-odbory.html>
- Středisko služeb školám. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na: <http://www.sssbrno.cz/?go=informace>
- Střední školy. [online]. [cit. 2012-03-03]. Dostupné na: <http://www.stredniskoly.cz/>
- Školské odbory. *Vyjádření KROS JMK k probíhající optimalizaci v JMK* [online]. [cit. 2012-02-12]. Dostupné na: http://www.skolskeodbory.cz/info.php?id_info=2011000050&event_akce=info_detail

- Trenčiansky samosprávny kraj. [online]. [cit. 2012-04-04]. http://www.minedu.sk/data/USERDATA/RegionalneSkolstvo/OdborneVzdelavanie/Vecny_zamer_OVP/Podnety/TnSK.pdf
- Týdeník školství. [online]. [cit. 2012-02-12]. Dostupné na: _ <http://www.tydenik-skolstvi.cz/archiv-cisel/2011/01/optimalizace-site-strednich-skol-by-mela-probehnout-do-dubna-2011/>
- Týdeník školství. *Nová koncepce financování regionálního školství* [online]. [cit. 2012-01-10]. Dostupné na: _ <http://www.tydenik-skolstvi.cz/archivcisel/2011/27/>
- ÚplnéZnění.cz. *O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů* [online]. [cit. 2011-12-15]. Dostupné na: <http://www.uplnezneni.cz/zakon/250-2000-sb-o-rozpoctovych-pravidlech-uzemnich-rozpoctu/>
- *Zákon o rozpočtových pravidlech* [online]. [cit. 2011-12-15]. Dostupné na: <http://www.avo.cz/dokument/zak218sb.htm>

7 Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1 Rozdělení výdajů veřejných rozpočtů do regionálního školství v roce 2008	15
Graf č. 2 Demografický vývoj v JMK	26
Graf č. 3 Kapacity SŠ zřizovaných krajem a jejich naplněnost v 2011	29
Graf č. 4 Kapacity SŠ zřizovaných krajem a jejich naplněnost v roce 2017	30
Graf č. 5 Žáci 1. ročníků SŠ v Jihomoravském kraji 2001 – 2010	31
Graf č. 6 Kolik odchází žáků na víceletá gymnázia	32
Tab. č. 1 Výše republikových normativů v korunách v letech 2005 až 2011	17
Tab. č. 2 Žáci středních škol dle druhu vzdělávání a zřizovatele	22
Tab. č. 3 Školy podle typu, počtu tříd a žáků v ČR 2010/11	23
Tab. č. 4 Počet školských zařízení v ČR podle jednotlivých druhů vzdělávání	24
Tab. č. 5 Prognóza vývoje počtu obyvatel ve věkových skupinách žijících v JMK do roku 2020	27
Tab. č. 6 Počty narozených v JMK a výhled jak bude využita kapacita škol za 15 let	28
Tab. č. 7 Počty žáků a kapacity středních škol podle okresů v JMK - školní rok 2010/11	31
Tab. č. 8 Normativní rozpis rozpočtu RgŠ USC na rok 2012	34
Tab. č. 9 Normativní rozpis rozpočtu RgŠ v JMK za roky 2006, 2007, 2008 a 2012	34
Tab. č. 10 Republikový normativ na 1 žáka věkové kategorie 16 – 19letých v roce 2006, 2007, 2008, 2012	35
Tab. č. 11 Výše krajských normativů v Kč. pro dané obory v JMK	37
Tab. č. 12 Finanční příspěvek z MŠMT v tis.	39
Tab. č. 13 Provozní výdaje – NIV v tis. Gymnázium Dr. K. Polesného	39
Tab. č. 14 Přehled počtu příspěvkových organizací zřizovaných JMK	42
Tab. č. 15 Přehled škol, které byly zasaženy optimalizací	43